

Ο Ρ Φ Ε Α Σ

1

ΔΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ
ΟΡΦΕΑΣ ΣΕΡΡΩΝ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
1981

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Η ΣΥΝΤΑΞΗ: Τό άρθρο τῆς σύνταξης, 1
- BENIZELΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗ: Δυό ποιήματα, 2
- ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΦΤΑΝΤΖΗ: Ἔτος Σικελιανοῦ, 4
- ΚΩΣΤΑ ΧΑΤΖΗ: Αἰμίλιος Βεάκης, 10
- NAZIM ΧΙΚΜΕΤ (Μετάφρ. Στ. Μαγιόπουλου)
Τό ἔπος τοῦ σεῖχη Μπεντρετίν, 14
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΥΛΟΥΡΗ: Ἡ κτηματική περιουσία τῶν σερραϊκῶν Σχολείων
πρίν ἀπ' τήν ἀπελευθέρωση, 20
- ΒΟΛΦΓΚΑΝΓΚ ΜΠΟΡΧΕΡΤ: Τότε ἕνα μόνο μένει:
Πές ΟΧΙ (μανιφέστο), 23
- ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ (Γ. Καφταντζῆ: Β. Μπόρχερτ
«Ἐξω ἀπό τήν πόρτα»), 26

«ΟΡΦΕΑΣ»

ΔΙΜΗΝΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Έκδοτης: Όμιλος ΟΡΦΕΑΣ Σερρών.

Διεύθυνση: Σέρρες, Περιστέρη Κωστόπουλου 12.

Διευθύνεται από Συντακτική Έπιτροπή.

Υπεύθυνος: Γιώργος Καφταντζής, Δ. Παπακωσταντίου 5, Σέρρες.

Έκτύπωση: Τυπογραφείο Θανάση Άλτωντζή,
Β. Σοφίας 38, Τηλ. 221529, Θεσσαλονίκη.

Έτήσια Συνδρομή: 600 ΔΡΑΧΜΕΣ

Τιμή Τεύχους: 100 ΔΡΑΧΜΕΣ

Έξωφύλλο: Ό Θεός Στρυμόνας (άπόγραφο από αρχαίο νομισμα-
τικό Γιώργου Ζλατάνη).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ (συνέχεια)

- Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ (Χ. Πετρακόγιαννης: Έκθεση Έλίας Κάντζα, 24
ΤΟ ΔΙΜΗΝΟ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ (Έ Η τύχη ενός θεάτρου—ΈΕι, έσεις όί άπ' έξω--
Τά Μουσεία τών Σερρών—Μιά άπειλή), 30
ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ (Έ Η χορωδία τής Νιγρίτας—Άμφίπολη, 35
ΜΙΚΡΑ ΧΡΟΝΙΚΑ (Τό πανελλήνιο συνέδριο για τά συγγραφικά δικαιώματα--
Τό νεκροταφείο τής αρχαίας Άργίλου), 36
Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΟΡΦΕΑ, 37
ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ, 39

ΟΡΦΕΑΣ

ΔΙΜΗΝΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ «ΟΡΦΕΑΣ» ΣΕΡΡΩΝ

ΤΟΜΟΣ Α΄, ΤΕΥΧΟΣ 1, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1981

ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Τό Δ.Σ. τοῦ «ΟΡΦΕΑ» ἀποφάσισε τήν ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, κρίνοντας πῶς εἶναι ἀνγκαιό, καί ἀνάθεσε τήν ἐπιμέλειά του σέ συντακτική ἐπιτροπή.

Οἱ λόγοι εἰδικότερα τῆς ἔκδοσης εἶναι ἡ προβολή τῆς δραστηριότητος τοῦ Ὁμίλου, πού πολλές φορές ἀγνοεῖται, παραποιεῖται ἢ θάβεται, ἀπ' τήν ἀδιαφορία ἢ τή συνομωσία τῆς σιωπῆς διάφορων προσώπων καί ἐντύπων. Ἀκόμα ἡ ὑπεράσπιση τῆς ἀληθινῆς πολιτιστικῆς ζωῆς τοῦ τόπου.

Μέσα σ' αὐτή συγκαταλέγεται ἡ γνήσια λαϊκή παράδοση πού κινδυνεύει καθημερινά ἀπό τήν ἐκμετάλλευση τῶν «λαϊκιστῶν» καί οἱ προσπάθειες, λίγο πολύ συφοριασμένες, τῶν πραγματικῶν δημιουργῶν πού διακονοῦν ἐπάξια τό πνεῦμα καί τήν τέχνη καί βάλονται ἢ συρικνοῦνται ἢ σκορπίζονται ἢ χρησιμοποιοῦνται ἀπό τούς ἀσήμάντους ἢ φανατισμένους καί ἰσχυρούς τῆς μέρας καί τῆς νύχτας.

Τό περιοδικό θά ἐπιδιώξει -καί αὐτό θά'ναι ἕνας ἀπό τούς βασικούς του στόχους- νά παρουσιάσει καί νά συστήσει στό ἑλληνικό κοινό τούς νέους Σερραῖους πού θέλουν καί υπόσχονται καί ἀνησυχοῦν ἀναζητώντας πρὸς κάθε δρόμο μέ ρόδα ἢ τριβόλους.

Τό ξέρουμε πῶς καταπιανόμαστε μέ ἔργο δύσκολο. Γι' αὐτό καλοῦμε τά μέλη τοῦ Ὁμίλου καί ὅλους τούς Σερραῖους ὅπου στήν Ἑλλάδα, νά μᾶς βοηθήσουν εἴτε σάν συνεργάτες εἴτε σάν συνδρομητές.

Η ΣΥΝΤΑΞΗ

ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ

Η ANTI- ΕΡΗΜΟΣ

Τόν συναντήσαμε στην πράσινη έρημο
άπάνω στο ούρανοφίλητο βουνό
νά γυμνάζει τους αντίρτες λογισμούς του:
νά τους περνάει ένα-ένα μέε από πύρινα
στεφάνια
νά τους κρεμάει χωρίς οίκτο στά δέντρα
νά τους ρίχνει μέεα στην άβυσσο. "Όσπου
σιγά-σιγά απόκτησαν τό άρωμα τής άγριας μέντας
τήν άντοχή και την ύγεία τής πικροδάφνης. "Όσπου
τό άγγος έχασε τή δυναστεία του πάνω μας
και γίνηκε ένα σμάρι άγριοπερίστερα. "Όσπου
ή μηχανή από μαρτύριο τής σάρκαε κι άγκάθι
άνυπόφορο
ό πιό πειθήνιος ύπηρέτης έγινε και φίλος μας.
"Όσο για τό σύντροφο Μάρξ πού
στό πιό άψηλό μετερίζι άγρυπνοόσε τοῦ αιώνα μας
καβάλλησε ένα άσπρο σύννεφο
και χάθηκε κατά τά μέρη τ' Ούρανοῦ.

ΣΤΟΝ ΟΣΚΑΡ ΡΟΜΕΡΟ*

Μεγάλη Έβδομάδα, Κύριε,
μέεε στην Μητρόπολη σε πολυβόλησαν
μέεε τή Μητρόπολη τόν έραστή
σκοτώσανε τών ταπεινών
τήν πιό δίκαιη φωνή τής γής
στή σιωπή έβούλιαξαν.

*'Ο Ρομέρο, αρχιεπίσκοπος τοῦ Σάν Σαλβατόρ, δολοφονήθηκε από τό καθεστώς τής
χούντας στά τέλη Μαρτίου 1980.

Μεγάλη Ἑβδομάδα, Κύριε,
στά σκυλιά πετάξαν τήν ψυχή μας.
Κι οὔτε μιᾶς παναγιαῆς τά μάτια ὑγράθηκαν
κι οὔτε ἡ ὄψη ἑνός ἀγίου ἀγρίεψε
μέσ στίς κατάμεστες ἐκκλησίες.
Κανείς ἀπ' τοὺς πιστοὺς σου, Κύριε,
δέν πῆρε εἶδηση.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΦΤΑΝΤΖΗΣ
ΕΤΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Φέτος συμπληρώθηκαν τριάντα χρόνια από το θάνατο του Σικελιανού. Ο «'Ορφέας» τιμώντας το μεγάλο ποιητή με το άπεραντο έργο αφιερώνει τις σελίδες αυτές στη μνήμη του.

Ο Άγγελος Σικελιανός γεννήθηκε στη Λευκάδα το 1884 και πέθανε στην Αθήνα 19 Ιουνίου 1951.

Στά νεανικά του χρόνια ακολούθησε μυστικιστικές φιλοσοφικές θεωρίες που τον οδήγησαν στα άδυστα ενός άρχέγονου άποκρυφισμού. Το ιδεολογικό του πιστεύω υπερσιτίζεται με ιδέες ουτοπιστικές. Και όπως οι περισσότεροι ποιητές της έποχής εκείνης, δέχεται ισχυρές επιδράσεις του Νίτσε, Ντ' Ανούτσιο και Ούιτμαν. Πιστεύει πως είναι ήρωας και προφήτης με υπερφυσικές δυνάμεις, που θά μπορούσε να βυθίσει ακόμα και πάνω στο νερό. Έφτασε στο σημείο να άποδίνει στον έαυτό του θεϊκή προέλευση και υπόσταση που κλήθηκε ν' αλλάξει την πορεία της Ελλάδας. Ο Μ. Αγγέλης σέ μιά κριτική μελέτη για το Σικελιανό γράφει πως τά πρώτα του ποιήματα έχουν στό ύφος και στό περιεχόμενο χαρακτήρα όλότελα ξενικό. Μοιάζουν με μπαλλάντες βόρειων λαών και δέν έχουν τίποτα από το έλληνικό φως και τον κόσμο της έλληνικής πατρίδας.

Άπροσγείωτος, άναρχούμενος και όνειροπαρμένος-προσθέτει και ο Γ. Κορδάτος-μάς δίνει έργο πλούσιο σέ ποσότητα μά φτωχό σέ ιδέες προσθετικές. Ζει στό βασιλείο της ουτοπίας. Η έλληνολατρεία του έγγίζει το παραλήρημα του Γιαννόπουλου. Έξηγεΐται όμως γιατί είναι μιά έκφραση της πανελληνιας άνάγκης νά έπιστρέψει το κερματισμένο έθνος στις δοκιμασμένες αξίες και στις ρίζες του ύστερα από τή φοβερή Μικρασιατική καταστροφή.

Πραγματικά ο Σικελιανός παραδέρνει την ίδια έποχή σ' ένα παράξενο άνακάτωμα άόριστου όρφισμού και άντιδραστικού νιτσεισμού που καθρεφτίζεται στό έργο του.

Άπό τό 1926 γεννιέται μέσα του ή «δελφική ιδέα» και μέχρι τό 1932 γράφει 15 βιβλία και φυλλάδια για το δελφισμό (τά 6 σέ ξένες γλώσσες) και άρθρα σέ έφημερίδες. Βάλλθηκε νά «κατασκευάσει» μιά Ελλάδα άναβαρτισμένη στον άρχαίο πολιτισμό και νά άναβιώσει τρόπους ζωής άγύριστους και τελετουργίες νεκρές, όπως τά μαντεΐα, τά Πύθια κ.ά. Οι Δελφοί πάσχισε νά γίνουν πνευματική πρωτεύουσα του κόσμου.

Στις αρχές του 1927 απευθύνει τή «Δελφική πρόσκληση» και τό Μάη τῆς ἴδιας χρονιάς ἐγκαινίωσε τίς «Δελφικές γιορτές» μέ ὀμιλία στήν ὁποία ἐξηγοῦσε γιατί διάλεξε σάν κέντρο τούς Δελφούς: «Γιατί ἀπολύτως λυτρωμένος ἀπό τό χρόνο, ἀπό κάθε αἰτία διχογνωμίας καί ἀρρυθμίας καί κρατώντας μοναχά τό ἀντίφεγγο μιᾶς κεντρικῆς πνευματικῆς κληρονομίας προσφέρονται στήν καθολικότητα καί τή σαφήνεια τοῦ σκοποῦ». Καί ὁ σκοπός αὐτός, ἡ ριζική ἀναδιοργάνωση τῆς πνευματικῆς ζωῆς θά ἐκπληρώνονταν μέ τήν ἱκανοποίηση τριῶν βασικῶν ἀναγκῶν: 1) ἡ ἀνάγκη νά ξυπνήσουμε μεταξύ τῶν ἀνθρώπων τή μεγάλη ἀπρόσωπη μνήμη τῆς γῆς. 2) Ἡ ἀνάγκη νά βεβαιώσουμε τήν ἐξακολούθηση τῶν μεγάλων πνευματικῶν προσπαθειῶν στήν ἱστορία καί 3) Ἡ ἀνάγκη νά διατηρήσουμε τήν ἱεραρχία καί τήν τάξη κάποιων αἰώνιων ἀξιῶν γιά νά μπορέσουμε νά καθορίσουμε καί πραγματοποιήσουμε μεγάλους σκοπούς εἰς τό μέλλον».

Τό 1929 μάχεται γιά τήν ἴδρυση τοῦ «Δελφικοῦ Πανεπιστήμιου» καί τήν ἐπόμενη χρονιά, μέ τίς δεύτερες Δελφικές γιορτές πού διωργάνωσε, ἀπηύθυνε σέ ὅλους τούς κορυφαίους διανοητές τοῦ κόσμου τό «Δελφικό Κάλεσμα» πού κατέληγε: «Δέ μιῶ παρά μόνο μ' ἐκείνους πού μπορῶ νά τούς βαφτίσω «νεοδωρικούς», τούς πρωτοπόρους μιᾶς νέας φυλῆς, κείνους πού ἄν κι ἐσωτερικά δεσμεύει τό παρόν μέ τήν ἀσταμάτητη σύγκρουση τῆς ὀδύνης πού κλείνει μέσα του, ξέρουν ὅμως καί τήν καθαρή σύγκρουση τῆς ιδέας μέ τήν Ὑψη ... ἐκείνων πού νοιώθουν βαθιά μέσα τους τήν κρυφή οὐσία τοῦ σύμπαντος, πού μέ τό θάρρος ξυπνάει τή χαρά τῆς δημιουργίας αὐτή πού μπροστά της κι ὁ θάνατος ὁ ἴδιος χάνει τήν πίκρα του».

Τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1932 συνέταξε νέα διακήρυξη, τή «Δελφική Ἐνωση» καί τέλος κυκλοφόρησε τό «Δελφικό Πανεπιστήμιο» μιά εἰσήγηση μέ ὄρους γιά ἴδρυση Πνευματικοῦ Κέντρου στούς Δελφούς. Ὁ Δ. Γληνός, ἀπηγώντας τή θέση τοῦ Κ.Κ.Ε. χαρακτήρισε αὐτές τίς προσπάθειες ἀντιδραστικές. Γράφει: «Οἱ καπνοί τῆς δελφικῆς ιδέας εἶναι πολύ πυκνοί. Ἄλλωστε καί ὁ τόπος πού γίνεται ἡ προσπάθειά του, ἐπιβάλλει τή χρησιμοδοτική ἀκαταληψία». Ἀργότερα ἀγκάλιασε τήν ιδέα τῆς βαλκανικῆς συνεννόησης καί ὁ Σικελιανός, ὅπως ἄλλοτε ὁ Ρήγας Φεραῖος, ἀγωνίζεται γιά τή σύμπηξη μιᾶς «Βαλκανικῆς Ἐνώσεως» προσπάθεια μάταια, μέσα σέ κείνο τόν ξέφρενο σοβινισμό, πού κυριαρχοῦσε τήν ἐποχή ἐκείνη.

Στό μεταξύ ὁ φασισμός ἀρχίζει ν' ἀνεβαίνει στήν Εὐρώπη. Ἐνα ἕνα τά κράτη ὑποκύπτουν στήν ὀμή βία καί οἱ λαοί σιδηροδέονται. Πέφτει ἡ νύχτα τῆς κατοχῆς καί στήν Ἑλλάδα. Καί ὁ Σικελιανός πού ἀντιλαμβάνεται τήν ἀπειλή καί ζεῖ τόν κίνδυνο, ὑφίσταται μιά βασική μεταστοιχείωση. Τά δελφικά του νεφελώματα διαλύονται. Ὁ μυθικός ἡρωϊσμός του παίρνει τή μορφή τῆς ἄχαρης μάχης γιά τό καθημερινό συσσίτιο. Στά μαῦρα ἐκεῖνα χρόνια πεινάει, ὑποφέρει, προσγειώνεται. Ἀκούει τίς κρᾶυγές τοῦ λαοῦ κι ἀνακατώνεται μαζί του.

Ό Σικελιανός τó 1908

Και μπορεί βέβαια ο Σικελιανός να μην απαλλάχτηκε εντελώς ποτέ από τις μεγαλοϊδεατικές τοξίνες, και τη μεγαλοστομία, ή δημοκρατία του να είχε πάντα για πρότυπο το πολίτευμα της αρχαίας Αθήνας, όμως τα έργα του απογοτών από δω και πέρα έναν ύψηλό λυρικό τόνο και παρουσιάζουν άψεγάδιαστη ποιότητα στη μορφή και στην ουσία, σημειώνοντας σταθμό στην πορεία της ελληνικής ποίησης. Ο λόγος του λυρικός, δυναμικός, ρωμαλαίος ξεγύναται σάν ποταμός παφλάζοντας. Οι στίχοι του κυματίζουν σημαίες ύψωμένες σέ αφρισμένο πρωινό μέ αιγαιοπελαγίτικο φέγγος και ελληνική διαύγεια.

Δέν τραγουδάει νεφελώματα, μά τό ελληνικό τοπείο, πού μοσκοβολά χῶμα και θυμάρι, τά δάση και τή θάλασσά μας γεμάτη μόχτο και άρμύρα.

Προωθεί τήν τέχνη του στά πιό άκραία φυλάκια του λυρισμού. Τά σύμβολα πού χρησιμοποιεί αντιμάχονται τό σκοταδισμό και τόν άπολυταρχισμό, και κηρύνουν ιδέες προοδευτικές. Ο Σικελιανός άγωνίζεται για τό λαό και τή δημοκρατία.

Μετά τήν άπελευθέρωση κήρυχε τήν ομόνοια και πάλαψε ένάντια στό διχασμό πού άπειλούσε μέ φθορά και παρακμή τό λαό μας.

Παραθέτουμε ένα πανθειστικό ποίημα μέ στίχους από τούς καλύτερους πού έγραψε ο Σικελιανός.

*Γιατί βαθιά μου δόξασα και πίστεψα τή γη
και στή ψηχή δέν άπλωσα τά μυστικά φτερά μου
μά ολάκερον έρίζωσα τό νοῦ μου στή σιγή
νά πού και πάλι αναπηδά στή δίψα μου ή πηγή
πηγή ζωής, χορευτική πηγή, πηγή χαρά μου...*

*Γιατί ποιέ δέ λόγιασα τό πότε και τό πώς
μά έβύθισα τή σκέψη μου μέσα στην πᾶσαν ώρα
σά μέσα της νά κρύβονταν ο άμέτρητος σκοπός
νά τώρα πού ή καλοκαιριά τριγύρω μου είτε μόρα
τρέχει απ' τά βάθη τ' ουρανού και μέσα μου ο καρπός!...
Γιατί δέν είπα: «έδω ή ζωή αρχίζει, έδω τελειώνει»,
μά αν είν' ή μέρα βροχερή σέρνει πιό πλούσιο φῶς...
μά κι ο σεισμός βαθύτερη τή χτίση θεμελιώνει
κα ο ζωντανός παλμός της ζωής πού πλάθει είναι κρυφός...
νά πού οτι στάθη εφήμερο, σά σύγνεφο αναλιώνει
νά πού κι ο μέγας θάνατος μου γίνηκε άδελφός...*

Ὁ Σικελιανός καί τό Νόμπελ

Τό βραβεῖο «Νόμπελ» γιά τό καλύτερο λογοτεχνικό ἔργο πού δίνει κάθε χρόνο ἡ Σουηδική Ἀκαδημία, δέν παύει νάχει σχετική ἀξία, ὅπως ἔχουν ὅλα τά βραβεῖα. Σέ πολλές μάλιστα περιπτώσεις στάθηκε προκλητικά φανερό ἡ πολιτική του σκοπιμότητα, ὅπως στήν περίπτωση τοῦ ἀσήμαντου μὰ «ἀντιφρονούντος» Ρώσου συγγραφέα Σολτζενίτσιν, τοῦ Τσῶρτσιλ γιά τά «Ἀπομνημονεύματά του» κλπ. Αὐτός ὁ τεχνητός μηχανισμός τοῦ διεθνοῦς κυκλώματος ἔκανε τόν Σάρτρ νά ἀρνηθεῖ τό «Νόμπελ» ὅταν τοῦ ἀπονεμήθηκε.

Ὁ Σικελιανός ἦταν ὑποψήφιος γιά τό «Νόμπελ» πρώτη φορά τό 1948 μὰ οἱ Σουηδοί ἀκαδημαϊκοί προτίμησαν τό μεγάλο ἀληθινά Ἕλληνα ποιητή Τ.Σ. Ἔλιοτ. Τό 1949 ὁ Κων/νος Τσαλδάρης, ὑπουργός τότε τῶν ἐξωτερικῶν ἔκανε διάβημα στή Σουηδική κυβέρνηση μέ τό ὅποιο τόνισε πώς ἡ βράβευση τοῦ Σικελιανοῦ θά ἀποτελοῦσε βράβευση τῆς «ἀριστερᾶς παρατάξεως εἰς τήν Ἑλλάδα».

Κινήθηκε ἐναντίον του καί μιὰ ομάδα ἀντιδραστικῶν συγγραφέων μαζί μ' ἕνα μέρος τοῦ ἀθηναικοῦ τύπου. Στά 1950 ὁ Σικελιανός προτάθηκε καί πάλι γιά τό «Νόμπελ». Ἡ ὑποψηφιότητα του ὑποστηρίχθηκε ἀπό τήν Ἑταιρία Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν καί ἀπό τά «Νόμπελ» τῆς λογοτεχνίας Τόμας Μάνν, Τ.Σ. Ἔλιοτ, Εὐγένιο Ὁ Νήλ καί ἄλλες προσωπικότητες. Ἐχασε τό βραβεῖο γιά μιὰ ψῆφο. Τόν ἄλλο χρόνο πέθανε χωρίς νά ἐκλεγεῖ οὔτε ἀκαδημαϊκός.

Ἡ Ἑλλάδα πῆρε δύο «Νόμπελ» ἀπό τότε. Οἱ ὑπερβολικές ἐπίσημες τυμπανοκρουσίες γιά τήν ἀπονομή δέν πρόσθεταν οὐσιαστικά βάρος στούς τιμημένους πού καί χωρίς τό «Νόμπελ» θά εἶχανε τήν ἀξία τους -αὐτή ἔπρεπε νά τήν ξέρουμε- ὅπωςδῆποτε ὅμως δείχνουν μιὰ ὑπερεκτίμηση στήν κρίση τῶν ἀκαδημαϊκῶν τῆς Σουηδίας.

Ὁ Τ.Σ. Ἔλιοτ γιά τό Σικελιανό

Ὁ Ἕλληνας ποιητής Τ.Σ. Ἔλιοτ πού τιμήθηκε τό 1948 μέ τό βραβεῖο Νόμπελ παρ' ὅλο πού καί ὁ ἴδιος ἦταν ὑποψήφιος γιά τό ἴδιο βραβεῖο, μέ γράμμα πού ἔστειλε, πρὶν βραβευθεῖ, στή Σουηδική Ἀκαδημία, εἰσηγήθηκε, μαζί μέ ἄλλους Ἀμερικανούς καί Ἕλληλους συγγραφεῖς, τήν ἀπονομή τοῦ βραβείου στόν Ἕλληνα Σικελιανό.

Οἱ Γάλλοι γιά τό Σικελιανό

Παρίσι 14 Ἰουνίου 1948

Πρός τόν Ἰσόβιο Γραμματέα τῆς Σουηδικῆς Ἀκαδημίας.

Κύριε Γραμματέα,

Ἐχομε πληροφορηθεῖ ὅτι ἡ ὑποψηφιότητα τοῦ μεγάλου ἑλλῆνα ποιητή Ἄγγελου Σικελιανοῦ ἔχει προταθεῖ γιά τήν ἀπονομή τοῦ βραβείου Νόμπελ τῆς φιλολογίας.

Ἐπιτρέψτετέ μας νά θέσουμε ὑπ' ὄψη σας τή θερμή συμπάθεια τῶν Γάλλων συγγραφέων πάνω σ' αὐτή τήν ὑποψηφιότητα.

Ὁ Ἄγγελος Σικελιανός δέν εἶναι μόνον ἓνας ποιητής τοῦ ὁποίου τό μεγαλειῶδες ἔργο ἔχει ἀνανεωθεῖ ἀκολουθώντας τή λυρική μεγαλοφυΐα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Ἡ δραστηριότητά του ἔχει ἐκδηλωθεῖ στήν προσπάθεια πού κατέβαλε γιά τήν ἐπιτυχία τῶν Δελφικῶν ἐορτῶν, τῶν ὁποίων σκοπός ἦταν ἡ σύσφιξη τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν εὐγενῶν ἀνθρώπων ὅλων τῶν ἐθνῶν καί τό νά ξαναδώσουν στόν κόσμο τήν ἰσορροπία τοῦ πνεύματος, ἰσορροπία τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκη γιά νά ἀνανεωθεῖ.

Ἀκόμα, κατά τή διάρκεια τῶν φοβερῶν ἐτῶν τῆς ἐχθρικής κατοχῆς αὐτός ὁ μέγας ποιητής, ἀναβε πάντοτε μέ τή λύρα του καί μέ τήν πίστη του τά αἰσθήματα τῆς τιμῆς, τῆς εὐγένειας καί τῆς ὑπερήφανης ἐλευθερίας, αἰσθήματα τά ὁποῖα εἶναι συνυφασμένα μέ τόν ἑλληνικό ἠρωϊσμό καί μέ τήν Ἑλληνική ψυχή.

Δεχθεῖτε παρακαλοῦμε, κύριε Γραμματέα τήν εἰλικρινῆ προσφορά τῶν γιομάτων σεβασμῶ αἰσθημάτων μας.

Paul Claudel πρεσβευτής τῆς Γαλλίας, μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Camille Marbo πρόεδρος τῆς ἐνώσεως τῶν ἀνθρώπων τῶν Γραμμάτων τῆς Γαλλίας, Georges Duhamel τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, Andre Billy τῆς Ἀκαδημίας Γκονκούρ, Francois Mauriac μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, Paul Mason μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου. Charles Picard μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου, ἐπίτιμος πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς σχολῆς Ἀθηνῶν, Luis Aragon—Andre Gide—Mario Meunier—Paul Eluard—Lucien Maury—Roger Martin du Card—Gerard Bauer—Maurice Bedel.

Ἀμερικανοί Ἄγγλοι κλπ.

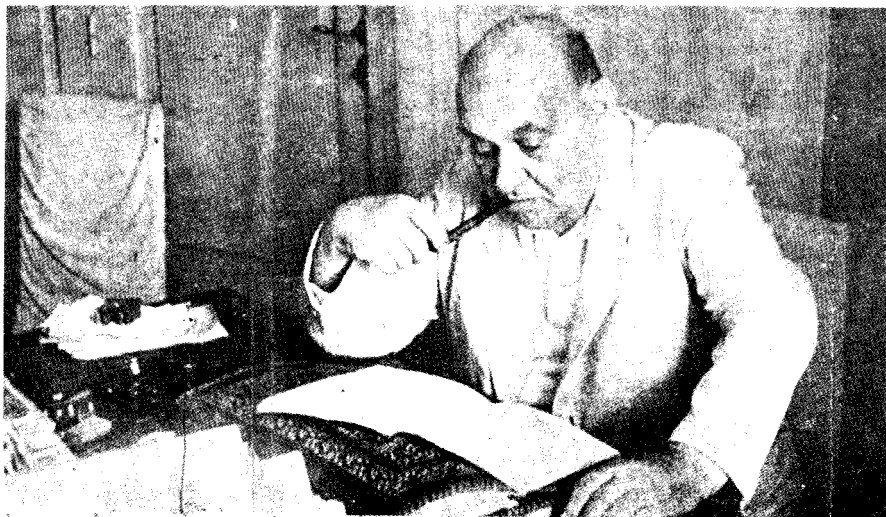
Ἐκτός ἀπό τόν Henry Miller πού ἔστειλε στή Σουηδική Ἀκαδημία μιά μακροσκελῆ εἰσήγηση πάνω στό ἔργο τοῦ Σικελιανοῦ ὑποστήριξαν μέ γράμματά τους τήν ὑποψηφιότητα τοῦ ποιητή οἱ Aldus Huxley — Thomas Mann — Dos Passos — Eugene O Neil — John Devey — Sidney Hook — Knopp κ.λ.π.

ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΑΙΜΙΛΙΟΣ ΒΕΑΚΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Ὁ Αἰμίλιος Βεάκης δέν ὑπῆρξε μόνο ἓνας προικισμένος καλλιτέγνης, πού ἡ γνώση του, ἡ τεχνική καί τό ταλέντο τόν ἀνάδειξαν κορυφαῖο τῶν Ἑλλήνων ἠθοποιῶν, μά καί ἄνθρωπος ἐξανθρωπισμένος καί συνεπῆς λαϊκός ἀγωνιστής. Σάν ἠθοποιός στάθηκε πάντα ὑπεύθυνος ἀπέναντι στό λαό γιά τούς ρόλους πού ἔπαιξε καί τόν τρόπο πού τούς ἔπαιξε. Δέν πορνεύτηκε τήν τέχνη του καί τήν ἔταξε στήν ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας καί τῆς ἐθνικῆς πραγματικότητος. Ἦταν μιὰ ξάγρυπνη καί πρωτοπόρα παρουσία, πού χρησιμοποίησε τό θέατρο γιά ὄπλο βοηθῶντας ἔτσι σέ δύσκολους καιρούς τό λαό νά νικήσει τούς φόβους του καί νά δεῖ πιό καθαρά.

Σάν πολίτης μίλησε μέ ὅλη τήν ὑπέροχη καί εἰλικρινή φωνή του γιά τήν ἐλπίδα τοῦ ἀνθρώπου, τήν εἰρήνη, τήν καταπίεση καί τήν ἀδικία. Γά ἰδανικά του ἦταν αὐτά τῶν καταφρονεμένων καί τῶν καταδιωγμένων. Γι' αὐτό καί τό

Στό γραφεῖο τοῦ σπιτιοῦ του. Τελευταία Φωτογραφία του.

«καθεστώς» εἶδε στό Βεάκη ἕνα ἐχθρό, μιάν ἀπειλή στόν καθιερωμένο τρόπο τῆς ἀστικής ζωῆς.

Ὁ ἴδιος τό 1926 θά γράψει τά ἐξῆς προφητικά: «Ἡ σύγκρουση εἶναι φυσική καί ἀπαραίτητη γιά κάθε τάση πρὸς κάποιον καλό καί καινούριο».

Ὁ Βεάκης θά διωχτεῖ ἀπ' τὸ μισαλλόδοξο κράτος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, θά ταπεινωθεῖ, θά ὑποφέρει. Σήμερα ὅμως τριάντα χρόνια ἀπ' τὸ θάνατό του, κανένας δέν μπορεῖ νά ἀμφισβητήσῃ τὸ ἦθος, τὴν ἀνθρωπιά καί τὴν ἀνεπανάληπτη καλλιτεχνική του ἀχτινοβολία.

Ὁ Ὀρφεὺς εἶναι διπλά ὑποχρεωμένος νά τιμῆσῃ τὸ Βεάκη, παίρνοντας μέρος στίς γιορταστικές ἐκδηλώσεις γιά τὰ τριάντα χρόνια ἀπ' τὸ θάνατό του. Γικτί ὁ μεγάλος ἱεροφάντης, προσκαλεσμένος ἀπὸ τὸ Προξενεῖο καί τὴν Πολιτεία τῶν Σερρῶν, ὀργάνωσε τό 1910 τὸ πρῶτο ἐρασιτεχνικό θέατρο τοῦ Ὀμίλου μας. Ὑστερα μ' αὐτό καί τὴ συμμετοχὴ τῆς Ἀντιγόνης Γονίδου ἀνέβασε πολλά ἔργα (Τόσκα, ὁ Ἐνοχος, Οἱ Λησταί τοῦ Σίλλερ κ.ά.) καί ὀργάνωσε πολλές τελετές στίς Σέρρες καί στήν περιφέρεια. Ἡ συμβολή του στήν τόνωση τοῦ φιλελεύθερου φρονήματος στό λαό καί τῆς πολιτιστικῆς παράδοσης κατὰ τὴν κρίσιμη ἐκείνη ἐποχὴ πού κόντευε ἡ ἀπελευθέρωση—τό σκοτάδι γίνεται πυκνότερο λίγο πρὶν ἀπ' τὴν αὐγή—στάθηκε πολὺ σημαντική.

Διακήρυξη

Πέρασαν τριάντα χρόνια ἀπὸ τότε πού ἔκλεισε τὰ μάτια του ὁ μεγάλος καλλιτέχνης τοῦ Θεάτρου μας, ὁ Αἰμίλιος Βεάκης.

Τὰ Θεατρικά Σωματεῖα, πλῆθος πνευματικῶν ἀνθρώπων, ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, Δήμαρχοι καί μαθητές του ἀποφάσισαν νά γιορτάσουν φέτος αὐτὰ τὰ τριάντα χρόνια πού ἔλειψε ἀπὸ κοντὰ μας.

Ὁ Βεάκης ἔγινε τὸ σύμβολο τοῦ τέλειου ἠθοποιοῦ. Γενεές ὀλόκληρες ἠθοποιοῶν διδάχτηκαν ἀπὸ τὴν τέχνη του κι' ἡ μεγάλη σκιά του περιφέρεται ἀκόμη καί σήμερα στίς σκηνές τοῦ Θεάτρου μας. Κάθε ἠθοποιός πού παίζει τούς ρόλους πού ἐρμήνευσε ἐκεῖνος, αἰσθάνεται ἔντονη τὴν παρουσία του, νοιώθει πῶς ἀντλεῖ ἀπὸ τὴ δύναμη του, ἀπὸ τὴν πλαστικότητα τοῦ λόγου του, τίς κινήσεις του καί τὴ μεγάλη ἐκφραστικότητα τοῦ προσώπου του.

Οἰδίποδας, Ὁθέλος, Βασιλιάς Λῆρ, Σγαναρέλος κι ἕνα σωρὸ ἄλλοι ρόλοι ἀπ' τὸ κλασσικό ρεπερτόριο, μένουν ὀλοζώντανοι στή μνήμη ὅσων εἶχαν τὴν τύχη νά τὸν δοῦν νά τοὺς ἐρμηνεύει πάνω στή σκηνή. Μεγάλος καί στήν τραγωδία καί στό δράμα καί στήν κωμωδία. Κι ἔξω ἀπὸ τὸ θέατρο μεγάλος, ἀπλός, ἀπέριττος, πάντα μέ τὸ μέρος τῶν ἀδικημένων. Ἀγωνιστὴς ἔντιμος καί παράλληλα ποιητὴς τῶν καημῶν αὐτοῦ τοῦ λαοῦ. Τῆ νύχτα γίγαντας

πάνω στή σκηνή, τήν ημέρα διάβαζε, ἔγραφε θεατρικά ἔργα, ποιήματα, δίδασκε στίς δραματικές σχολές, ἀγωνιζότανε μέ τό στίχο, μέ τήν πένα, ὄρθιος πάνω στίς πνευματικές ἐπάλξεις καί στίς παραδόσεις αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ἀσυμβίβαστος μαχητής τῆς λευτεριάς.

Αἰμίλιος Βεάκης, 1939

Αὐτή τή μεγαλοσύνη του δέ τοῦ τήν συχώρεσαν ποτέ οἱ προσκυνημένοι, οἱ μικρόψυχοι, οἱ μισοέλληνες καί οἱ βολεμένοι αὐτοῦ τοῦ τόπου. Ὅμως στή μνήμη τοῦ λαοῦ παραμένει ἀκέραιος, καθαρός, μέγας. Στά βήματα τῆς σκιάς του ἀγωνίζονται σήμερα οἱ νέοι ἡθοποιοί νά φέρουν λίγο φῶς σ' αὐτό τόν τόπο.

Τά τριαντάχρονα τῆς ἀπουσίας τοῦ Βεάκη θά γιορταστοῦν αὐτό τό χρόνο μέ μιά πολύπλευρη παρουσία του.

Μέ ὀμιλίες καί γιορτές σ' ὅλο τόν ἐλλαδικό χῶρο, μέ παραστάσεις κι' ἀπαγγελίες ποιημάτων του, μέ ἐκθέσεις καί μέ μιά μεγάλη γιορτή στό Ἑρῶδειο. Οἱ θίασοι ὅλης τῆς χώρας θά τόν μνημονεύσουν ὅπου κι' ἔν βρισκονται, ὡς τό τελευταῖο χωριό.

Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΡΣΕΝΗ ΚΙΤΥ, ΒΑΛΑΚΟΥ ΑΝΤΙΓΟΝΗ, ΒΡΕΤΑΚΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ, ΓΙΟΛΑΣΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, ΓΚΙΩΝΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, ΔΟΥΚΑΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΚΑΤΡΑΚΗΣ ΜΑΝΟΣ, ΚΑΤΣΕΛΗ ΑΛΕΚΑ, ΚΑΤΣΕΛΗΣ ΠΕΛΟΣ, ΚΑΜΠΑΝΕΛΗΣ ΙΑΚΩΒΟΣ, ΚΑΜΠΑΝΗΣ ΦΑΝΗΣ, ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΦΑΝΗΣ, ΚΛΩΝΗΣ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ, ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΘΑΝΟΣ.

ΛΑΙΜΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ, ΛΗΝΑΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ, ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ ΑΛΕΚΟΣ,
 ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ, ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΚΩΣΤΗΣ, ΝΤΑΝΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ,
 ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΚΑΚΙΑ, ΠΕΡΓΙΑΔΗΣ ΝΟΤΗΣ, ΠΛΩΡΙΤΗΣ ΜΑΡΙΟΣ, ΠΥΡΟΥΝΑΚΗΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΡΙΤΣΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ, ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ ΦΟΙΒΟΣ, ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ,
 ΦΟΥΝΤΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΜΗΣ. ΧΑΤΖΗΝΑΡΓΥΡΗ ΕΛΕΝΗ,
 ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ, ΜΟΥΖΕΝΙΔΗΣ ΤΑΚΗΣ...

Ἐπόμνημα
 ΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΒΕΑΚΗ
 ΣΤΟΝ ΑΝΑΚΡΙΤΗ ΣΤΙΣ 27 Μαρτίου 1945

Πρός
 τόν Κύριον Ἀνακριτήν
 παρά τῷ Γ' Ἀστυνομικῷ Τμήματι

Ἐνταῦθα

Κύριε Ἀνακριτά,

Κατά τήν χθεσινήν ἀνάκρισίν μου ἐζητήσατε νά σᾶς καθορίσω δι' ὑπομνήματος
 τήν ἰδεολογίαν μου. Ἴδού αὐτή:

Οἱ συνάδελφοί μου, ἡ Κριτική, τό Κοινό, μοῦ κάνουν τήν τιμή νά μέ θεωροῦν
 τόν πρῶτο δραματικό Καλλιτέχνη τῆς πατρίδας μου.

Γιά ν' ἀποκτήσω τίς πνευματικές ἰκανότητες πού ἀπαιτεῖ ἡ Τέχνη μου, εἶχα
 χρέος νά μελετήσω ἐντατικά τή Ζωή. Προσπάθησα μέ στοχαστική παρατηρηκό-
 τα ν' ἀποκτήσω σαφῆ γνώση τῶν προβλημάτων πού δημιουργοῦν τήν εὐτυχία ἢ
 τή δυστυχία τοῦ ἀνθρώπου. Ἔμαθα ν' ἀναζητῶ τούς καιμούς τῆς ἀνθρώπινης
 καρδιάς καί νά ξεχωρίζω τό ἐσωτερικό δράμα τοῦ ἀνθρώπου, τόσο στή σχέση
 του μέ τό κοινωνικό σύνολο, ὅσο καί μέ τήν ἀτομική του ὑπαρξη, τή συνειδησή
 του. Ἔτσι αἰσθάνθηκα μέσα μου ὀλόφωτα ἐκδηλωμένη τήν ἀγάπη τοῦ
 ἀνθρώπου. Πιστεύω πώς ἐκεῖνο πού μπορεῖ νά κάνει τόν ἄνθρωπο νά βρεῖ τή
 γαλήνη τῆς ψυχῆς, τήν εὐτυχία, εἶναι ν' ἀποκτήσει μέ τή μόρφωση τήν
 δυνατότητα ν' ἀντικρύζει θαρρετά τό φῶς τῆς Ἀλήθειας καί γερά ἐρματισμένος
 ἀπό τή γνώση τοῦ Ὁρθοῦ, τοῦ Καλοῦ καί τοῦ Δικαίου, νά μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος
 νά κρατεῖ τό τιμόνι τῆς ζωῆς του στή σωστή ρότα πού χάραξε, χωρίς φόβο νά τόν
 παρασύρουν πλανεροί ἄνεμοι.

Γι' αὐτό δέ φρόντισα νά δεθῶ σέ καμμιά πολιτική ὀργάνωση, πιστεύοντας πώς
 ἡ πείρα μου καί οἱ μελέτες μου μοῦ φτάνουν γιά νά ὀδηγῶ ὁ ἄνθρωπος νά βρεῖ
 τόν ἑαυτό του. Μισῶ τά τυραννικά καθεστῶτα, τό Φασισμό καί τή Βία. Πιστεύω
 ὅτι ὁ ἰμπεριαλισμός ὀδηγεῖ καί διακωλύει τήν ἀλληλοσφαγή τῶν Ἐθνῶν.
 Ἐπιζητῶ καί εὐχομαι τήν εἰρηνική συμβίωση τῶν λαῶν ὅλης τῆς γῆς κάτω ἀπό
 ἐλεύθερα δημοκρατικά καθεστῶτα.

Εἶμαι Δημοκράτης καί Ἀνθρωπιστής.

NAZIM XIKMET

ΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ ΣΕΪΧΗ ΜΠΕΝΤΡΕΤΤΙΝ ΤΟΥ ΓΙΟΥ ΤΟΥ ΚΑΔΗ ΤΗΣ ΣΙΜΑΒΝΕ

Ὁ «Ὀρφέας» παρουσίασε καί ἄλλοτε τό Ναζίμ Χικμέτ στό σερραϊκό κοινό (στίς γιορτές γιά τά 75 χρόνια τοῦ Ὀμίλου) μέ ἀπαγγελίες ποιημάτων του ἀπό ἠθοποιούς τοῦ Κρατικοῦ Θεάτρου.

Ὅπως εἶναι γνωστό ὁ μεγάλος Τοῦρκος ποιητής καί ἀγωνιστής τῆς εἰρήνης, πού γεννήθηκε τό 1909 στή Θεσσαλονίκη, ὅταν ἡ Κύπρος ἀγωνίζονταν ἐναντίον τῶν Ἑγγλέζων ἔστειλε τό παρακάτω χαιρετιστήριο μήνυμα στόν κυπριακό λαό καλώντας τούς "Ἕλληνες καί Τούρκους νά ἀγωνιστοῦν ἐνωμένοι γιά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ νησιοῦ τους: «Εἶναι χρέος σας νά κάμετε τό πᾶν γιά νά μήν πέσετε στήν παγίδα τῶν ἱμπεριαλιστῶν καί τῶν πρακτόρων τους, νά μήν ἀλλήλοσκοτώνεστε, πρέπει ν' ἀγωνισεῖτε μαζί καί νά ἐξαλείψετε ἀπό τό πανέμορφο νησί σας καί τά τελευταῖα ἀχνάρια τῆς ἀποικιοκρατίας. Ἀγαπῶ τό νησί σας, ὅπως ἀκριβῶς ἀγαπῶ τήν Ἑλλάδα καί τήν Τουρκία. Τό νησί σας μπορεῖ καί πρέπει νά γίνει συνδυετικός κρικός πού θά δυναμώσει τούς δεσμούς τῆς φιλίας τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Τουρκίας. Τό νησί σας μπορεῖ καί πρέπει νά γίνει ὁ κῆπος ὅπου θά σεριανέει ἡ ζωοφόρος Εἰρήνη, δίχως τό φόβο τῆς ἐπίθεσης καί τῆς καταστροφῆς...».

Ἡ χρονολογία πού ἔδρασε ὁ Μπεντρεντίν ἀμφισβητεῖται ἀπό τούς ἱστορικούς. Ἄλλοι τήν προσδιορίζουν γύρω στά 1416, ἄλλοι, πιό ἀόριστα, στό δεῦτερο μισό τοῦ 14ου αἰῶνα, κλπ.

Ὁ Μπεντρεντίν, ὁ γνωστός γιά τίς προοδευτικές ἰδέες του Τοῦρκος ἐπαναστάτης (θά λέγαμε χριστιανικές ἄν δέν σήκωνε ὄπλα) ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς πρώτους σοσιαλιστές τῆς Ἱστορίας πού ὀργάνωσε ἔνοπλους ἀντάρτες ἀπό Τούρκους καί ραχιιάδες ("Ἕλληνες, Βουλγάρους) πολεμώντας σοβαρά ἐνάντια στή σουλτανική τυραννία καί τόν ὀθωμανικό δεσποτισμό. Προηγήθηκε λοιπόν ἀπό τούς θεωρητικούς πού φάνηκαν στή Δύση μετὰ τόν καιρό τῆς Ἀναγέννησης. Καί τό ὅτι ἔδρασε μαχητικά γιά νά ἐπιβάλλει τίς ἰδέες του, γιά τίς ὁποῖες τελικά ἔδωσε καί τή ζωή του, στή σκοτεινή ἐποχή τοῦ μεσαίωνα, προσδίνει σ' αὐτές μιὰ τεράστια βαρύτητα.

Ὁ Μεχεμέτ Σεφαρετίν, καθηγητής τῶν Ἀγίων Γραφῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου στό βιβλίο του «Ὁ Μπεντρετίν, ὁ γιός τοῦ καδῆ

της Σιμαβνέν» πού τυπώθηκε τό 1925 στην Κωνσταντινούπολη γράφει: «Τήν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τήν ἔναντι τῆς Χίου ἀκτῆν ἤτις ἐκαλεῖτο Στυλάριον (Καράμπουρου) ἐνεφάνη εἰς ἄσημος Τοῦρκος χωρικός. Οὗτος ὠμίλει ἐνταῦθα εἰς τοὺς ἀγρότας, συνεβούλευεν καί προέτρπεν αὐτοὺς εἰς τήν κοινογρησίαν πάντων τῶν ἀντικειμένων ὡς: αἱ γαῖαι, τὰ εἶδη διατροφῆς, ἐπενδύσεως καί ὑποδήσεως καί ὑπὸ τοῦ συνόλου χρησιμοποίησιν τούτων, πλὴν τῶν γυναικῶν». Πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα ὁ Μάρξ Ἐγκελς ἔλεγε: «Γιὰ τὸν ἄστό, ἡ γυναίκα του εἶναι ἓνα ἀπλό μέσο παραγωγῆς. Ὄταν ἡ ἀστική τάξις ἄκουσε τήν κοινωνικοποίησιν τῶν μέσων παραγωγῆς, ἔβγαλε τό συμπέρασμα πὼς ἡ κοινωνικοποίησις τούτη κατὰ φυσική συνέπεια θά ἔχει τήν ἀντανάκλασίν της καί στὴ γυναίκα».

Ὁ Ναζίμ Χικμέτ παραθέτει στὸν πρόλογο τοῦ ποιήματός γιὰ τὸν Μπεντρειτίν τὰ ἐξῆς βιογραφικὰ στοιχεῖα πού ἀναφέρουν διάφοροι Τοῦρκοι καί ξένοι συγγραφεῖς (Ἄσικ Πιχσάζαντέ, Νεσρή, Ἰντρις Μπιτλισί, Δουκας, Σεφαρετίν):

«Εἶναι δυνατόν νά προσδιορίσωμεν μέ ἀκρίβειαν τήν χρονολογίαν τοῦ Σεῖχη Μπεντρειτίν ἡ ὁποία συμπίπτει γύρω εἰς τὰ 770 (1350). Ἐσπούδασεν εἰς τήν Αἴγυπτον καί παρέμεινεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη αὐτόθι καί εἶναι ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας ὅτι κατὰ τήν ἐποχὴν ταύτην ἠξιώθη εἰς μεγάλας ἐπιστημονικάς τιμάς.

«Κατὰ τήν ἐπιστροφὴν του ἐξ Αἴγυπτου εἰς Ἀδριανούπολιν εὔρεν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τεθνεῶτας. Ἡ ἄφιξις του εἰς Ἀδριανούπολιν, ὡς δύναται νά θεωρηθῆ, ἐγένετο πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ πατρὸς καί τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἶναι ὅμως πιθανόν νά ἐγένετο κατόπιν προσκλήσεως καί τοῦ αὐτόθι ζαπλοῦτου Μουσαῖ Τσελεμπῆ.

«Ὅτε ὁ Σουλτάνος Τσελεμπῆ Μεχμέτ ἐνίκησεν τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ καί ἐγένετο κύριος τῆς καταστάσεως, διώρισεν τὸν Σεῖχη Μπεντρειτίν ὑπάλληλον εἰς Νίκαιαν.

«Εἰς τήν εἰσαγωγὴν τοῦ ἔργου του «Εὐκολήματα» ὅπερ συνέταξεν ὁ Μπεντρειτίν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἔγραφεν:

Ἡ φωτιά πού εἶναι μέσ τῆν καρδιά μου, κόρωσε. Μέρα μέ τῆ μέρα φουντώνει ἔτσι πού ἡ καρδιά μου κι ἀπὸ σίδηρο νά εἶναι παρά τῆ σκληρότητά του, δέ θά μπορέσει ν' ἀντέξει καί θά λυώσεται...

«Εὐρισκόμενος ὁ Σεῖχος εἰς Νίκαιαν, ὁ κεχαγιάς του Μουσταφᾶς ἀπὸ τήν Μπόρκαλητζε, ἔφυγεν διὰ τήν περιφέρειαν Ἀιδινίου. Ἐκεῖθεν μετακομίσας μετέβη εἰς Καράμπουρου.

«Καί ἔλεγεν οὗτος:

«Ὅπως μπορῶ ἐγὼ νά χρησιμοποίησω τό ἔχει τό δικό σου, τό ἴδιο κι ἐσύ μπορεῖς νά χρησιμοποίησεις τό ἔχει τό δικό μου».

«Ἀφοῦ ὁ χωρικός οὗτος διὰ τῶν λόγων αὐτοῦ ἐνέπνευσεν καί προσείλκυ-

σεν τόν λαόν, κατέβαλεν κατόπιν προσπαθείας διά τήν συμφιλίωσιν μετά τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ. Καίτοι ὁ σουλτάνος Τσελεμπή Μεχμέτ ἀπέστειλεν ἐναντίον τοῦ ψευδοκῆρυκος αὐτοῦ τόν Σισμάνην, Βαλῆν τοῦ Σαρουχάν, οὗτος δέν κατόρθωσεν νά διέλθῃ τῶν στενῶν τοῦ Στυλαρίου.

«Ὁ υἱός τοῦ καδῆ τῆς Σιμαβνέ, ἀκούσας τά κατορθώματα τοῦ Μουσταφᾶ, ἀνεχώρησεν καί αὐτός ἀπό τήν Νίκαιαν. Ἐφθασεν εἰς Ἴσφέντι-γίαρ. Ἐκεῖθεν ἐπιβάς πλοίου ἔφθασεν εἰς τήν περιοχὴν τῆς Βλαχίας. Ἐκ ταύτης πορευθεὶς ἀπῆλθεν εἰς Ἀγάτς Ντενίζ.

«Ἐν τῷ μεταξύ οἱ λόγοι, αἱ στασιαστικαὶ ἐνέργειαι, αἱ διαταραχαὶ καί αἱ αἰρετικαὶ πράξεις τοῦ Μουσταφᾶ, τοποτηρητοῦ τοῦ ὡς ἄνω εἰρημένου Σετήγ, ἔφθασαν εἰς τά ὄτα τοῦ Σουλτάνου Μεχεμεττίν. Πάραυτα δέον νά εἶχεν ἐκδοθεῖ ἀναμφιβόλως αὐτοκρατορικόν ἔγγραφον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἄνακτος τῆς Ἀμασίας καί Μικρᾶς Ἀσίας καί πρίγκηπος Σουλτάνου Μουράτ, ὥστε συνεκεντρώθησαν τά στρατεύματα τῆς Ἀνατολῆς καί ἐπετέθησαν ἐναντίον τοῦ αἰρετικοῦ Μουσταφᾶ. Μετά τοῦ ἀρίστου καί ἐξοπλισμένου στρατοῦ ἐπέπεσεν κατ' αὐτοῦ εἰς τήν περιοχὴν Ἀϊδινίου.

«Ὁ Μουσταφᾶς μετά τοῦ στρατοῦ του συγκροτημένου ἐκ τῶν ἀπίστων ὀπαδῶν του καί ἀριθμοῦντος δέκα χιλιάδας ἀνδρας, ἐξῆλθεν ἐναντίον τοῦ πρίγκηπος.

«Ἐγένετο μάχη σφοδρά.

«Μετά μεγάλην αἱματοχυσίαν, διά τῆς βοήθειας τοῦ θεοῦ, ἐνικήθησαν τά στρατεύματα τῶν ἀπίστων.

Οἱ ἐπιζῶντες μετεφέρθησαν εἰς Ἐφεσον. Τά πλέον φοβερά βασανιστήρια ἅτινα ἐπεβλήθησαν ἐπὶ τοῦ Μουσταφᾶ, δέν ἠδυνήθησαν ὥστε νά μεταβάλλῃ οὗτος τήν ιδέαν του. Ὁ Μουσταφᾶς ἐσταυρώθη ἐπὶ μιᾶς καμήλου. Ἀφοῦ ἐκαρφώθησαν αἱ χεῖρες αὐτοῦ κεχωρισμένως ἀπ' ἀλλήλων ἐπὶ σανίδος, διεπομπέφθη διά πομπῆς ἐντός τῆς πόλεως.

«Οἱ ἔμπιστοι καί πιστοὶ εἰς αὐτόν ὀπαδοί του, ἐσφάγησαν πρό τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Μουσταφᾶ. Εἰς θεῖαν πρόνοιαν ἐγκαταλειφθέντες παρεδόθησαν εἰς τόν θάνατον, ἱκετεύοντες: Ἐλεος, πατέρα, Σουλτάνε μας!...

«Τελευταῖος ἐκατατεμαχίσθη ὁ Μουσταφᾶς καί κατόπιν περιόδευσε τὰς δέκα ἐπαρχίας ἀποκαταστήσαντες ἐνταῦθα τοὺς προοριζομένους εἰς ἀποκατάστασιν καί παραδώσαντες τά τιμάρια καί τά φέουδα εἰς τοὺς ἀξιωματούχους τοῦ ἄνακτος. Κατόπιν ὁ Μπαγιεζήτ πασᾶς ἔφθασεν εἰς Μαγνησίαν. Εὗρεν αὐτοῦ τόν Τορλάκ Κεμάλ καί τόν ἀπηγγόνισεν πάραυτα.

«Κατά τήν περίοδον ταύτην ἡ δρᾶσις τοῦ Μπεντρεττίν ἐν Ἀγάτς Ντενίζ, ἐστέφετο ὑπὸ ἐπιτυχίας. Πολύς λαός εἶχεν συσσωρεύσει πέριξ αὐτοῦ ἐκ διαφόρων σημείων. Ὁλος ὁ λαός εἶχεν ἀποφασίσει τήν ἔνωσιν μετ' αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ἐχρηιάσθη ὅπως ὁ σουλτάνος Μεχεμεττίν ἐκστρατεύσῃ κατ' αὐτοῦ αὐτοπροσώπως.

«Τῆς προτάσει τοῦ Μπαγιαζίτ πασᾶ, ἄνδρες τινές προσεχώρησαν εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μπεντρειτίν, προσποιηθέντες ὅτι ἀποδέχονται τὰς ἀρχάς καὶ τὰς ἐπιδιώξεις αὐτοῦ. Κατόπιν δέ δι' ἐπιτυχούς ἐπεμβάσεώς των συνέλαβον αὐτόν ἐντός τοῦ δάσους καὶ τὸν ἠχμαλώτισαν.

«Τὸν μετέφερον εἰς Σέρρες πρὸ τοῦ Σουλτάνου Μεχεμετίν. Ὑπῆρχεν σοφός τις, προσφάτως ἀφιχθείς ἐκ Περσίας, ὀνόματι Μεβλανᾶ Χαϊδέρ. Οὗτος ἐκάθησεν εἰς τὴν πλευρὸν τοῦ Σουλτάνου. Ὁ Μεβλανᾶ Χαϊδέρ εἶπεν: Ὁ ἱερός νόμος θεωρεῖ χαλάλι τὸ αἷμα τούτου τοῦ ἀνθρώπου, χαράμι ὅμως τὰ ὑπάρχοντά του.

«Ἐκεῖθεν λαβόντες τὸν υἱὸν τοῦ καδῆ τῆς Σιμαχνέ, μετέφερον αὐτόν εἰς τὴν ἀγοράν καὶ τὸν ἀπηγγόνισαν ἔμπροσθεν ἑνὸς καταστήματος. Ὀλίγας ἡμέρας κατόπιν, ἀκάθαρτοι τινές ὄπαδοί του, παρέλαβον αὐτόν ἐκεῖθεν καὶ τὸν μετήγαγον ἀλλοχού. Σήμερον εἰσέτι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς εὐρίσκονται ὄπαδοί αὐτοῦ».

Ὅπως βλέπουμε, σύμφωνα μὲ τὰ στοιχεῖα αὐτά, ὁ Μπεντρειτίν πιάστηκε μὲ προδοσίαν στὸ δάσος τῆς περιοχῆς Ἄγατς Ντενίζ. Ὁ Ναζίμ Χικμέτ λέει πὼς τὸ δάσος ὀνομάζονταν Ντελί-Ὀρμάν καὶ παραθέτει: «Ὁ Μπαγιαζήτ πασιάς μὲ μιὰ πετυχημένη ἐπιπόνηση, εἶχε μπάσει ἀνθρώπους στὸ ρουμάνι ὅπου αὐτοὶ εἶχανε εἰσχωρήσει ἴσαμε τὸ ἀρχηγεῖο κι' εἶχανε σμίξει μὲ τοὺς ὄπαδούς τοῦ Μπεντρειτίν καὶ πού μιὰ νύχτα εἶχανε πατήσει τὴ σκηνὴ τοῦ σέγγι μας τῆ στιγμῇ πού κοιμότανε καὶ τὸν εἶχανε ἀπαγάγει».

Ὁ Τοῦρκος περιηγητῆς Ἐβλιᾶ Τσελεμπί πού ἔγραψε στὰ μέσα τοῦ 17ου αἰώνα, τοποθετεῖ τὴ «χώρα τοῦ Ντελί-Ὀρμάν» στὴ Βορειοανατολικὴ Βουλγαρία. Ὑπῆρχε ἀκόμα ἐκεῖ ὁ ξακουστός τεκές τοῦ Ντεμίρ Μπαμπά.

Τὸ μυσιωλεῖο τοῦ Μπεντρειτίν σώζονταν στὴν ἀγορὰ τῶν Σερρῶν μέχρι τὸ 1938 ὅποτε καταστράφηκε γιὰ νὰ ἀναγεροεῖ στὴ θέση του ἓνα ἐμπορικὸ κατάστημα. Μιὰ ἀκόμα ἀνόσια πράξις τοῦ Δήμου τῶν Σερραίων πού γύμνωσε τὴν πόλιν ἀπὸ πολλὰ μνημεῖα καὶ πλήγωσε τὴ μνήμη της.

Παραθέτουμε τὸ τέλος ἀπὸ τὸ συνθετικὸ αὐτὸ ποίημα τοῦ Ναζίμ Χικμέτ πού μιλάει γιὰ τὴ Σέρρες καὶ θεωρεῖται ἓνα ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματά του.

Ρούμελη, Σέρρες

καὶ μιὰ παλιὰ δοτικὴ σύνταξι:

ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ.

Στὴ μέση

ὡσάν ἓνα σπαθί μπηγμένο χάμω

ὀλόρθος ὁ γέρος ὁ δικός μας.

Ἄντικρυ του ὁ βασιλιάς.

Κοιτάχτηκαν.

Ὁ βασιλιάς ἠυδόκησεν ὅπως:
 Πρὶν ἢ ἐξαπλώσῃ τὴν ἀποδεδειγμένην τούτην ὕβριν
 πρὶν ἢ δώσῃ τὸν ὕστατον λόγον εἰς τὴν ἀρχόννην
 ἕς ἐπιδείξῃ ὀλίγην τέγγην ἢ δικονομία
 καὶ τακτοποιηθῇ τὸ θέμα τῶν γενικῶν κανόνων...

Ἔτοιμη ἡ ὀλομέλεια.

Μιά ὑψηλή προσωπικότητα
 λεγόμενη Μεβλανά Χαϊντέρ
 ὅπου μόλις ἀπὸ τῆ χώρα ἀφίχθη τῶν Περσῶν
 ἀφοῦ ἔσκυψε τὰ κίναβαμένα γένεια του
 στή θεία ἔμνευση:

«Τό ἔχει του εἶναι χαράμι αὐτουνοῦ
 ὅμως τό αἶμα του χαλάλι»
 εἶπε καὶ τέλεψε τό πρᾶγμα.

Γυρίσανε στό Μπεντρεττίν
 καὶ τοῦ εἶπαν: «Μίλα κι ἐσύ».
 Τοῦ εἶπαν: «Δώσε τό λόγο τῶν παρεκλήσεων σου».
 Ὁ Μπεντρεττίν θώρησε ἀπ' τὶς καμάρες ὄξω.

Ὁξω εἶτανε γλοησμένη κὺλῆ
 κάποιου δέντρου φαίνόντουσαν τὰ κλώνια,
 κι ἓνα τρεχούμενο νερό ἀλλάκωνε τὰ λιθάρια.

Ὁ Μπεντρεττίν χαμογέλασε.
 Φωτίσανε οἱ γλῆνες τῶν ματιῶν του
 καὶ εἶπε:

— «Ἄφοῦ ἐνικηθήκαμε ἐτούτῃ τῇ φορᾷ
 περιττό νά ποῦμε καὶ νά κάνουμε.
 Μὴ μακραίνετε τό λόγο πιά.
 Ἄφοῦ ὁ φετβᾶς εἶνε γιά μᾶς
 δῶστε μας νά πατήσουμε στὸν κόρφο του τῆ βοῦλα μας.»

Ψηχλίξει.
 φοβισμένα
 σιγανά
 σά μιλιὰ προδοσίαις.

Ψηχλίξει
 Στίς Σέρρες, μέσ' στὴν ἀγορά τῶν ἐσνάφρηδων
 σιμά σ' ἓνα χαλκοματάδικο
 κρεμάσανε σ' ἓνα δέντρο τό Μπεντρεττίν μου.
 Ψηχλίξει.

Εἶνε μιὰ περασμένη, κι ἀνάστηρη ὥρα τῆς νύχτας.

Κι κ'ὁτό

πού μουσκέθει στή βροχή καί τραμπυλλίζει

κάτω ἀπ' τ' ἄφωλλο κλωνάρι

εἶνε τοῦ σείχη μου τ' ὀλόφωμο κορμί.

Ψυχάλιζει.

Ἡ ἀγορά τῶν Σερρῶν εἶνε βουβή.

Ἡ ἀγορά τῶν Σερρῶν εἶναι τυφλή.

Μέσ' τὴν ἀτιμόσφαιρα εἶνε ἡ καταραμένη μελαγχόλια

τῆς βουβαμάρακι, τῆς τυφλωσιᾶς.

Κι ἡ ἀγορά τῶν Σερρῶν ἐσκέπασε τὴν ὄψη της

μέ τὰ χέρια της.

Ψυχάλιζει.

Μετάφραση: ΣΤΕΛΙΟΥ ΜΑΓΙΟΠΟΥΛΟΥ

Ναζίμ Χικμέτ

Η ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΣΕΡΡΑΪΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Οι Σχολές των Σερρών, οι οποίες υπήρξαν περίφημες κατά την τουρκική περίοδο κυρίως, από το 1870 και έωθε, σε όλη την υπόδουλη Ελλάδα, έπαιξαν τεράστιο ρόλο για την επίβίωση και αφύπνιση του έθνους. Ειδήσεις σχετικές με την κατάσταση της παιδείας στις Σέρρες κατά τους πρώτους χρόνους της κατάληψης από τους Τούρκους, δέν έχουμε άλλες εκτός από μία μαρτυρία του Τούρκου ιστορικού και γεωγράφου Χατζή-Κάλφα που αναφέρει στους «Γεωγραφικούς Πίνακες» του, πως η πόλη των Σερρών αποκαλούνταν προηγουμένα «πόλη των σοφών». Το πολύτεμο χρονικό του Παπασυναχιδου είναι έτσι η πρώτη και μοναδική πηγή απ' την οποία πληροφορούμαστε πως στις αρχές του 17ου αιώνα λειτουργούσαν σχολεία όχι μόνο στις Σέρρες μιά και στά γύρω χωριά όπου διδασκην δάσκαλοι κυρίως παπάδες.

Βάσεις για τή συστηματική ενίσχυση της παιδείας στά σχολεία των Σερρών, μπήκαν με τό χρυσόβουλο του ήγεμόνα της Ούγγροβλαχίας Νικολάου Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, που εκδόθηκε τό 1722. Σύμφωνα μ' αυτό: «έπειδή ήδη εις την έπαρχίαν της πολιτείας Σερρών, όλιγοστοί πιστοί και εύλαβεϊς όρθόδοξοι ένυπόχρουν ένστερημένοι σχολείου και διδασκάλου διά τάς κειρικές περιστάσεις εύλόγως και άνγκηκίως έκρίναμεν συστήναι έκεί σχολείον Έλληνικών μαθημάτων, εις προκοπήν και επίδοσιν μαθήσεως των έκείσε χριστιανών και ήμετέραν σωτηρίαν».

Τούτου χάριν διορίζει ή ήμετέρα άθθεντία διά του παρόντος άθθεντικού αúτης χρυσόβουλου, διά την άπαρασάλευτον και αϊωνίαν κατάστασιν και σύστασιν του σχολείου τούτου, χορηγεισθαι άκωλύτως και άπροφασίτως έξ αποφάσεως κατ' έτος παρά της άθθεντικης καμάρας εκ των άσπρων του δισμαρίτου, της άριωτάτης Μητροπόλεως Σερρών γρόσια τόν αριθμόν τριακόσια, από της πωλήσεως του δισμαρίτου...».

Τά σερραϊκά Σχολεία ένισχύθηκαν άργότερα και από άλλους ευεργέτες, όπως τό Θ. Δούμπα, Ν. Στεργίου, Ν. Σπανδωνίδη και τό μεγαλύτερο απ' όλους Γρηγόρη Ρακιτζή. Δημοσιεύουμε παρακάτω μία κατάσταση του 1912 συνταχμένη απ' τόν τότε ταμία της Έφορείας των Σχολών Σερρών Σχινά, στην οποία αναγράφεται όλη ή ακίνητη περιουσία τους, που ήταν όπως φαίνεται από την άξία της σε χρυσά γρόσια τεράστια. Απ' αυτήν δέν άπόμεινε δυστυχώς τίποτα. Γιατί μολοντί ό νόμος προέβλεπε μετά τό

κάψιμο τῆς πόλης καὶ τὴν ἀπελευθέρωσὴ τῆς τῷ 1913, τὴν ἐπιστροφὴ τῶν κτιρίων ἢ τῶν οἰκοπέδων στοὺς ἰδιοχτῆτες ἢ τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν με ἄλλα, δὲ βρέθηκε κανόνας ὑπεύθυνος νὰ μεριμνήσῃ.

Κτηματικὴ περιουσία τῶν Ἐκπαιδευτηρίων Σερρῶν

1) 1 τριφλίκιον Σάλ. μαχαλιᾶ	Γρόσια χρυσά	4700.00
1) 1 » Τσάνος	» »	1300.00
3) 1/2 » Γεωργολᾶ	» »	952.83
4) Καταστήματα Ἁγ. Νικολάου	» »	
(Καπνομάχ.)	» »	2000.00
5) ἐργαστήρια Βλαχερνῶν (Ζαχαρ.)	» »	600.00
6) 4 ἐργαστήρια Τουρναβοῦκι	» »	540.00
7) 9 ἐργαστήρια Σιμῶτα	» »	890.00
8) 1 Χάνιον Κωνστ. Νάκου	» »	250.00
9) 1 ἐργαστήριον Κωνστ. Νάκου	» »	40.00
10) 2 γάνια Νικολ. Πόρναλη	» »	1000.00
		<u>12272.83</u>
11) Φαρμακεῖον, Οἰκία, Ρακοπωλεῖον	» »	450.00
	(Κορὴν παζάρ)	
12) 1/2 κτίριον Σαμολαδομύλου	» »	50.00
13) Παντοπωλεῖον, Γαλατᾶδ. Κοπλάνη	» »	180.00
14) Φοῦνος εἰς Κασάπικα	» »	200.00
15) Φοῦνος Ἁγ. Ἐλεούσης	» »	80.00
16) Οἰκία Καραμήτσου	» »	150.00
17) » Δημ. Χατζηλαζάρου	» »	500.00
18) » Ἰάκωβου	» »	80.00
19) » Καμ. Γαξιαρχ. (Ἁγ. Βαρθ.)	» »	40.00
20) 2 οἰκίαι Ἁγίας Παρασκευῆς	» »	
	(περίβολος)	130.00
		<u>14132.83</u>
21) 2 οἰκίαι Ἁγίας Παρασκευῆς	» »	300.00
22) 1 ὑδρόμυλος Γ. Ἀρπατζῆ	» »	50.00
23) 1 οἰκόπεδ. (Κῆπος Σκαμβάλη)	» »	60.00
24) 1 κῆπος Χατζηστεργίου	» »	50.00
25) 1 » Τσαρτσῆδων	» »	10.00
26) 1 οἰκόπεδον Σάββα Τενκετζῆ	» »	25.00
27) Οἰκόπεδον Ἀθ. Ν. Βογιαλά, Ἀθ. Καραντζῆ		50.00

28) Οικόπεδον Αίκατ. Χατζηδημητρίου Γρόσια χρυσά		20.00	
29) Οικόπεδον Ἀναστ. Ἀμπατζῆ	»	»	20.00
30) Οικόπεδον Καφενεῖον Δ. Βακιρτζῆ	»	»	30.00
31) Οικόπεδον Παντοπωλεῖον Χαρίση	»	»	20.00
32) 2 ἐργαστήρ. οἰκόπεδ. Καπλάνη	»	»	60.00
33) Χωράριον Ὑδρο. Χατζηδήμου	»	»	5.00
34) Οικόπεδον Ἐργαστ. Σιτάρου	»	»	30.00
			<u>14.862.83</u>
35) Οικόπεδον Κηροπωλεῖον	»	»	80.00
36) Οικόπεδον Ἐργ. Χριστοδ. Ψάττου	»	»	30.00
37) Οικόπεδον Γεωργ. Δίγκα	»	»	20.00
38) Παντοπωλεῖον Ἡλιομαλέως	»	»	50.00
39) 2 ἐργαστήρια εἰς Κουλούκι (Ἐσπαρέα)			100.00
40) 1 οἰκία Γρηγορ. Κωνσταντίνου	»	»	2.500.00
41) 1 οἰκία Δημητρ. Νανίδου	»	»	350.00
42) 15 ἐργαστήρια Ἀμπατζίδικα	»	»	2.000.00
43) Πρώην Ἀστική Σχολή (νῦν Καπνομάγ.)			1200.00
			<u>21192.83</u>

Κτήματα μὴ προσοδοφόρα

Γρηγοριάς	»	»	1650.00
Γυμνάσιον	»	»	350.00
Νηπιαγ. Παλαιόν	»	»	150.00
Νηπιαγ. Δούμπα	»	»	600.00
Σχολή Καμενικι	»	»	1000.00
Γυμναστήριον	»	»	612.00
Οἰκοτροφεῖον	»	»	1000.00
			<u>26.554.83</u>
Σειρά οἰκιῶν, ἐργαστηρίων ἐν τῇ			
συνοικίᾳ Μεγ. Ταξιάρχων	»	»	1250.00
1 οἰκία Ἀγίου Βλασίου	»	»	70.00
1 « « «	»	»	80.00
1 φούρνος « «	»	»	60.00
1 οἰκία Ἰ. Γκόφης Ἀγ. Κυριακῆς (Ἄνδρ. Μπούρα)			90.00
Οικόπεδον οἰκ. Βολιωτσούδη	»	»	25.00
			<u>28.229.83</u>

Κατάστασις ἔτους 1912, 28ης Μαρτίου

ὁ Ταμίης
Ἰ. Σχοινᾶς

Β. ΜΠΟΡΧΕΡΤ

ΤΟΤΕ ΕΝΑ ΜΟΝΟ ΜΕΝΕΙ: ΠΕΣ ΟΧΙ!

(Με τήν ευκαιρία του ανεβάσματος από τό ΘΑΜ του έργου του Μπόρχερτ, «Εξω από τήν πόρτα» δίνουμε τό τελευταίο γραφτό του πρίν πεθάνει, πού είναι ένα αντιπολεμικό Μανιφέστο γεμάτο ανθρωπιά και ποιήση).

Έσύ, εργάτη στή μηχανή κ' εργάτη στό εργοστάσιο: "Αν αύριο σέ διατάξουν νά μή φτιάχνεις πιά νεροσωλήνες και κατσαρόλες, παρά άτσάλινα κράνη και αυτόματα όπλα, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ, κοπέλα πίσω άπ' τόν πάγκο του μαγαζιού και κοπέλα στό γραφείο. "Αν αύριο σέ διατάξουν νά γεμίζεις όβίδες και νά μοντάρεις τηλεσκόπια για όπλα κελών σκοπευτών, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ εργοστασιάρχη. "Αν αύριο σέ διατάξουν αντί πούδρα και κακάο νά πουλάς μπαρούτι, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ, έρευνητή στό εργαστήριο. "Αν αύριο σέ διατάξουν νά έφεύρεις έναν κινούριο θάνατο για τήν παλιά ζωή, τότε ένα μόνον απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ, ποιητή στήν κάμαρά σου. "Αν αύριο σέ διατάξουν νά μήν τραγουδάς πιά τραγούδια αγάπης, παρά τραγούδια μίσους, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ, γιατρέ στό κρεβάτι του άρρωστου. "Αν αύριο σέ διατάξουν νά βγάλεις τους άντρες μάχιμους, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ, παπᾶ στον άμβωνα. "Αν αύριο σέ διατάξουν νά εύλογήσεις τό φόνο και νά κηρύξεις τόν πόλεμο ιερό, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ, καπετάνιε στό καράβι. "Αν αύριο σέ διατάξουν νά μήν κουβαλάς πιά στήρια παρά κανόνια και τάνκς, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

Έσύ, πιλότε στ' αεροδρόμιο. "Αν αύριο σέ διατάξουν νά ριζεις βόμβες και φώσφορο νά κατακάψεις τίς πόλεις, τότε ένα μόνο απομένει:

Πές ΟΧΙ!

'Εσύ, ράφτη στὸν πάγκο σου. "Αν αὔριο σέ διατάξουν νά ράψεις στρατιωτικές στολές, τότε ἕνα μόνο ἀπομένει:

Πές ΟΧΙ!

'Εσύ, δικαστή μέ τήν τήβεννο. "Αν αὔριο σέ διατάξουν νά δικάσεις σέ στρατοδικεῖο, τότε ἕνα μόνο ἀπομένει:

Πές ΟΧΙ!

'Εσύ, σηματοδότη στό σταθμό. "Αν αὔριο σέ διατάξουν νά δώσεις τό σῆμα γιά νά ξεκινήσουν τά τραίνα μέ τά πολεμοφόδια καί τά στρατεύματα, τότε ἕνα μόνο ἀπομένει:

Πές ΟΧΙ!

'Εσύ, ἄνθρωπε τοῦ χωριοῦ κι ἄνθρωπε τῆς πόλης. "Αν αὔριο ἔρθουν καί σοῦ φέρουν τή διαταγή ἐπιστράτευσης, τότε ἕνα μόνο ἀπομένει:

Πές ΟΧΙ!

'Εσύ, μάνα στή Νορμανδία καί μάνα στήν Οὐκρανία, ἐσύ, μάνα στό Φρίσκο καί στό Λονδίνο, ἐσύ στό Χοάγκ-Χό καί στό Μισισσιππή, ἐσύ, μάνα στή Νάπολη καί στό Ἀμβούργο, καί στό Κάιρο, καί στό Ὁσλο, μανάδες σ' ὅλες τίς ἡπείρους, μανάδες σ' ὅλο τόν κόσμο, ἂν αὔριο σᾶς διατάξουν νά γεννήσετε παιδιά, κορίτσια γιά νοσοκόμες σέ στρατιωτικά νοσοκομεῖα καί καινούριους στρατιῶτες γιά καινούριες μάχες, μανάδες ὅλου τοῦ κόσμου τότε ἕνα μόνο ἀπομένει:

Πέστε ΟΧΙ! Μανάδες, πέστε ΟΧΙ!

Γιατί ἂν δέν πείτε ΟΧΙ, ἂν ΕΣΕΙΣ δέν πείτε ὄχι, μανάδες, τότε... τότε... Στίς γιομάτες βοή καί καραβίσιο καπνό πόλεις τῶν λιμνιῶν. Θά βουβαθοῦν τά μεγάλα καράβια καί θ' ἀρρογινοῦνται σάν ἐπιπλέοντα πτώματα γιγαντιαίων μαμποῦθ, στά νεκρά κ' ἐρημωμένα μουράγια, σάπια ἀπομεινάρια, σκεπασμένα μέ φύκια μούσκλια καί κορβίλια, μέ τό σκαρί τους, πού ἄλλοτε λαμποκόπαγε καί κουδούνιζε, νεκρό κουφάρι πού θά μυρίζει νεκροταφεῖο καί βρώμιο ψάρι, σαθρωμένο, σάπιο, μουχλιασμένο. Τά τράμ θ' ἀπομεινούνε σάν ἄχρηστα καί χωρίς λαμπρότητα, κλουβιά μέ γυάλινα μάτια, ἡλίθια πρησμένα καί φυλλορροημένα πλάι στούς ἀνκαταωμένους ἀτσάλινους σκελετούς τῶν γραμμῶν καί τῶν ἠλεκτρικῶν καλωδίων, μέ σάπιες κατὰ τρυπημένες ὀροφές πάνω σέ ρημαγμένους, ἀνασκαμμένους ἀπό ἐκρήξεις δρόμους. Μιά βαρειά βουβαμάρα, σάν γκρίζος βοῦρκος, σάν παχὺς πολτός θ' ἀπλωθεῖ παντοῦ λαίμαργη, αὐξανομένη, θά κατακλύσει τά σχολεῖα, τά πανεπιστήμια, τά θέατρα, τά γήπεδα, τίς παιδικές χαρές, σκληρή καί ἀχόρταχη, ἀσυγκράτητη. Τά λιοψημένα καί ζουμερά σταφύλια θά σαπίσουν πάνω στίς πεσμένες κληματαριές, τό ρύζι θ' ἀποξεραθεῖ στή καταραμένη γῆ, οἱ πατάτες θά χωνέψουνε στά χέρσα χωράφια κ' οἱ ἀγελάδες θά τεντώσουν τά νεκρά ἀλύγιστα πόδια τους κατά τόν οὐρανό, σάν ἀναποδογυρισμένα σακματιά. Στά ἱστοπιόδια, οἱ μεγαλοφουεῖς ἐφευρέσεις τῶν σοφῶν γιατρῶν, θά ξυνίσουν,

θά σαπίσουν, θά μουγλιάσουν. Στίς κουζίνες, στά δωμάτια καί στά κελλάρια, στά ψυγεία καί στίς αποθήκες θά σκουληκιάσουν τά τελευταία σακκιά αλεύρι καί θά ξυνίσουν οί τελευταίες μπουκάλες πιστά καί γυροί, τό ψωμί θά μουγλιάσει κάτω άπ' τ' αναποδογυρισμένα τραπέζια καί τά συντρίμμια τών πιατικῶν καί τό γυμένο βούτυρο θά βρωμάει σά χλασμένο σαποῦνι, ὁ σπόρος θά κείτεται στά χωράφια, γύρω άπ' τά σκουριασμένα αλλέτρια, σάν κατασφαγμένη στρατιά κ' οί τουβλένιες κερυνάδες μέ τόν πηχτό καπνό, τά φουγάρα κ' οί καπνοδόχες τών ἰσοπεδωμένων σ' ερείπια ἐργοστασίων, θά σκεπαστοῦν μ' αἰώνιο χορτάρι, συντρίμμια, συντρίμμια, συντρίμμια. Τότε θά περιπλανιέται ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος μέ καταξεσικισμένα σωθικά καί δηλητηριασμένα πλεμόνια, χωρίς ἀπόκριση, καί καταμόναχος κάτω άπό τό φραγκκερά καυτερό ἥλιο καί κάτω άπό τά τρεμοσβήνοντα ἀστέρικ, ὀλομόναχος, ἀνάμεσα στους ἀπέραντους ὀμαδικούς τάφους καί στά κρύα εἶδωλα τών γιγαντιαίων ἐρειπωμένων πολιτειῶν, μέ τούς τιμεντένιους σκελετούς, ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος, ἀποσκελετωμένος, μέ σαλεμένο νοῦ, βλαστημώντας, θρηγώντας κι ὁ φόβερός του θρηγος, ἔνα ΓΙΑΤΙ; θά διατρέξει τή στέππα, δίχως ν' ἀκουστεῖ, θά πνεύσει ἀνάμεσα άπό τ' ἀνατιναγμένα ερείπια, θά γλυστρήσει στ' ἀπέραντα καταφύγια, θά πέσει σέ ματωμένους βάλτους, δίχως ν' ἀκουστεῖ, δίχως ἀπόκριση, ἡ τελευταία κραυγή ζῶου, τοῦ τελευταίου ζῶου, "Ἄνθρωπος.

"Ὅλ' αὐτά θά γίνουν αὔριο, αὔριο ἴσως, ἴσως άπόψε τή νύχτα κιόλας, ἴσως άπόψε τή νύχτα ἄν ... ἄν... ἄν ἐσεῖς δέν πεῖτε ΟΧΙ.

Μετάφραση: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΣΚΟΥΦΗ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΘΕΑΤΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Β. ΜΠΟΡΧΕΡΤ:

ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

Τό «Έξω από τήν πόρτα» γράφτηκε μέσα σέ 8 μονάχα μέρες από τόν Μπόρχερτ τόν Ίανουάριο τοῦ 1947 καί μεταδόθηκε τόν ἄλλο μήνα από τό ραδιόφωνο.

Εἶναι ἕνα ἔργο φορτωμένο ἄγριες μνήμες, πού καταλήγει σέ μιᾶ κραυγή ἀντιπολεμικῆς διαμαρτυρίας κι' ἕνα ἀμείλικτο κατηγοροῦ γι' αὐτούς πού ἔστειλαν τοὺς νέους μέ φανφάρες καί ἐμβυτήρια νά πολεμήσουν σά νάταν ὁ πόλεμος πανηγύρι καί τό πεδίο τῆς μάχης χοροστάσι.

Ὁ συγγραφέας ἀνήκει στήν «προδομένη γενιά» ὅπως ὀνομάστηκε, πού ἀλλοτριώθηκε σ' ἕναν ἄδικο καί ἀκτανόητο πόλεμο. Μιά γενιά, ἀλυσοδεμένη μέ τό παρελθόν, πού ὁ γύπας τῶν ἀναμνήσεων τῆς ξεσχίζει μέ τρόπο ὀδυνηρό τά σωθικά τῆς. Γι' αὐτό μολονότι ὁ ἥρωας τοῦ ἔργου εἶναι ἕνας στρατιώτης τοῦ Χίτλερ, δέν ἀναζητοῦμε ἐρινύες τό κατόπι του μά τόν ἔλεο. Αὐτόν προτείνει σά μέσο ἐπικοινωνίας μέ τό θεατή καί ὁ συγγραφέας, ἀλλιῶς τό ἔργο θάταν περισσότερο ξένο σύμπτωμα καί λιγότερο φαινόμενο δραματουργίας.

Ἡ ἀξία φυσικά τοῦ δράματος δέν εἶναι μήτε στήν ἀντιπολεμική διάθεση, μήτε στίς κραυγές διαμαρτυρίας ἐνάντια στόν ἐμπαιγμό, στή βραββαρότητα καί αὐθαιρεσία, μά στό ὅτι θέτει καθαρά τό ζήτημα τῆς λυτρωτικῆς ἀνάγκης τῆς μεταναζιστικῆς κοινωνίας στή Γερμανία.

Τό 1964 ὁ Βάλσερ μιλώντας γιά τό «Θέατρο πού περιμένουμε» τόνισε: «Πιστεύω πώς κάθε ρεαλιστική παρουσίαση τοῦ Γ' Ράιχ πρέπει νά φτάνει ὡς τήν ἐποχή μας, πρέπει νά ἐκθέτει τοὺς χαρακτηριστές στίς ἱστορικές προκλήσεις τοῦ τότε, νά δείχνει ποιές ἦταν οἱ πράξεις τους τότε καί ποιές εἶναι οἱ πράξεις τους σήμερα ...».

Ὁ Μπόρχερτ δέ δίνει κι οὔτε τό ἐπιδιώκει νά δώσει, μιᾶ πανοραμιακή ἀποψη τῆς μεταπολεμικῆς κοινωνίας στή Γερμανία, ζητάει μόνο ν' ἀπαλλαγεί ἀπό ἕναν ἐφιάλτη, πού εἶναι ὁ ἐφιάλτης τῆς γενιᾶς του. Γι' αὐτήν, πίσω

από την πόρτα δέν υπάρχει ή γαλήνη και ή αγάπη μά ή ήττα, ή αδιαφορία, ή μοναξιά και τό κενό.

Μορφικά τό έργο, δέν είναι σφιγτοδεμένο. Τό διαποτίζει όμως γνήσια ποιήση. Μά ότι τό προωθεί δραματικά δέν είναι ή ποιήση, μολονότι χωρίς κτή θά φαινόταν ίσως μία πρακτική άσκηση πολιτικής ή μία ιστορική καταγραφή κάπως ύψηλης στάθμης. Ούτε και τά λιγιστά συνθήματα ένάντια σ' ένα παρελθόν πού δέν άνακαλείται. Πρέπει λοιπόν ν' άφαιιστεί ή έννοχη γενιά, νά λείψουν και οι μνήμες μέ τό θάνατο. Αύτή τή λύση διαλέγει ο συγγραφέας. Πικραβλέπει πώς οι μνήμες αυτές δέν είναι μόνο άτομικές μά ιστορικές. Όσπόσο άναδεύοντας τό παρελθόν άκολουθεί τό ένστικτό του πού τόν ύπαγορεύει νά πει τήν άλήθεια γιατί καταλαμβάνει πώς μόνο κτή μπορεί νά λύσει τό πρόβλημα. Πρόκειται για τόν καταμερισμό εθώνης άνάμεσα στόν προϊστάμενο πού διατάζει και στόν ύφιστάμενο πού έκτελεί.

Ό συγγραφέας δέν αντιμετώπιζει ρεαλιστικά τά φαινόμενα μά καθαρά φιλοσοφικά. Γι' αυτό δέν άπαλλάσσεται κανένα ούτε κι κτή τά θύματα. Η έννοχή είναι άτομική μά και γενική. Όλοκληρη ή μεταπολεμική Γερμανία πάσχει από ένα άπέραντο σύμπλεγμα έννοχης, πού δέν μπορεί νά διαβαθμιστεί ούτε και νά καταμεριστεί πιά σήμερα. Ηθικά διαστρεβλώματα έξακολουθούν νά άναβιώνουν άκόμα και σήμερα μέ τρόπο άκατάληπτο.

Ό Μπόρχερτ άπλώνει τό μτωμένο ύλικό του μέ όδηγό τήν αντιφασιστική του τοποθέτηση, μά ή κάθαρση δέ γίνεται μέσα άπ' τόν άγώνα. Έτσι σέ μία δραματική προσπάθεια νά ξεπεράσει τό παρελθόν καταλήγει μοιραία στήν πύ άκραία νεύρωση, τήν αυτοκτονία.

Ό συγγραφέας πέθανε 26 χρονών και δέν πρόκινε νά δει τή συνέχεια. Στή Γερμανία τά ναζιστικά έγκλήματα έξακολουθούν μέ νόμο νά μήν είναι παρεγγραμμένα, στήν πραγματικότητα όμως έπαψαν πιά οι δίκες. Οι άπίσιες μνήμες επιχειρηματίας τοῦ θανάτου: "Αιχμην και Βισλιτσένυ έχουν ξεχαστεί. Τούς νεκρούς πρέπει νά θυμόμαστε όχι τούς φονιάδες.

Η παράσταση τοῦ έργου από τό Κρατικό Θέατρο Άνατολικής Μακεδονίας ήταν φροντισμένη και υπεύθυνη. Και άκολούθησε έρμηνευτικά τά γνάρια τών παραστάσεων πού προηγήθηκαν. Μέ ένα μειονέκτημα, πώς ο σκηνοθέτης κ. Πάνος Χαρίτογλου δέ τόνισε όσο έπρεπε τήν καθολικότητα τοῦ έργου, μπορούσε έτσι, νά τό πάρει ο θεατής σάν άτομική περίπτωση. Κατά τά άλλα έδωσε πειστικά τήν άτμόσφαιρα και τό σκοτεινό ρυθμό τοῦ δράματος. Τό σκηνικό τοῦ Γιώργου Άσημακόπουλου τυποποιημένο και χωρίς νά προσθέτει νέους τόνους στήν παράσταση. Όσπόσο θά πρέπει νά καταλογίσουμε σάν θετική τή συμβολή του στήν παράσταση γιατί δέν ήταν κραυγαλιό και άρομοίωσε διακριτικά τό γῶρο.

Τό έργο είναι πολυπρόσωπο, μά ο ρόλος τοῦ πρωταγωνιστή κυριαρχικός και συντριπτικός, δέν άφηνε μεγάλα περιθώρια άναπνοής στους άλλους

ήθοποιούς. "Έδωσε ωστόσο, τήν ευκαιρία στον Κώστα Σαντιά νά δείξει τόν έκφραστικό δυναμισμό του, πού όμολογῶ μέ χίφνιδίχσε. "Αν θεατρική τέχνη, σημαίνει, κοντά στά ἄλλα καί ὑποβολή, ἔχει καί στοιχεῖο ἀναγκαστο τή

B. Μπόρχερτ

Μαγεία, τότε ὁ Σαντιάς σ' αὐτό τό ἔργο δέν τήν πρόδωσε. Μόνο πού ἐγώ προσωπικά σέ ὀρισμένες σκηνές θά προτιμοῦσα τό πλῆξιμό του νῦναι περισσότερο ἐσωστρεφικό, περισσότερο ἀκόμωντο ἐξωτερικά, διατηρώντας ἔτσι μεγαλύτερη ἀπόσταση ἀπό τοὺς θεατές καί τό περιβάλλον. Ὑπῆρξαν ὅμως στιγμές, ὅπως στή σκηνή μέ τόν διευθυντή τοῦ Καμπάρé, πού ὁ Σαντιάς μᾶς ἔδωσε ὅτι καλύτερο ἔχομε δεῖ ὑποκριτικά τά τελευταῖα χρόνια στό θέατρο. Στήν ἴδια σκηνή φάνηκε καί ἡ δεμένη μέ τρόπο λιτό καί διακριτικό μουσική τοῦ Παύλου Ξύδη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΦΤΑΝΤΖΗΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΚΘΕΣΗ: ΗΛΙΑ ΚΑΝΤΖΑ

ΑΙΘΟΥΣΑ Θ.Α.Μ. «ΟΡΦΕΑ»

25 ΜΑΡΤΙΟΥ - 9 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1981

Ο Ηλίας Κάντζας που εκθέτει στον παλιό «ΟΡΦΕΑ» γεννήθηκε το 1953 στο Βαλτερό Σερρών.

Προηγούμενα δέν έτυχε νά δώ έργα του μολονότι πήρε μέρος σέ πολλές άτομικές και όμαδικές εκθέσεις (Ημελλήνια στό Ζάππειο 1973, όμαδική στή Γκαλερί «Έλανθας», όμαδική στή «Βίτο» Γαλλίας κ.ά.).

Όμολογώ πώς μέ εξέπληξε κατ' άρχήν ή μυστική του περιπλάνηση σ' ένα γύρο προσωπική ευαισθησία και ποιήσης διόλου προσυτό στό περισσότερο κοινό μας.

Ό Κάντζας δέν έπιδιώκει ένα τυχαίο ζωγραφικό αποτέλεσμα. Έρευνά τή δυναμική τοῦ χρώματος και πολλές φορές στήν αναζήτηση αυτή κάτω από δυνατές έπιρροές διαζέεται. Η έλαφράδα τών όγκων και ή διαύγεια τής ατμόσφαιρας, όπου τά πράγματα αποκτούν μιá λαϊκή απλότητα, προσδίνουν στους πίνακές του ποιήση, χωρίς αυτό νά αποβάνει σέ βάρος τής τεχνικής και τής πλαστικότητας.

Ό λυρισμός κυριαρχεί ιδιαίτερα στους τετροπράσινους και γαλιηνεμένους τόνους τών τοπειών του. Όμως μήτε ή φόρμα του είναι πάντοτε λιτή, μήτε και ή έκφραστική του άμεση. Δισταγμοί υπάρχουν. Και καταφυγή στό ένστικτο που φτάνει μέχρι τήν κουραστική περιγραφή. Ό Κάντζας είναι ένας ζωγράφος άκαταστάλαχτος άκόμα. Χωρίς άμβιβολία όμως εύσυνείδητος μέ δυνατότητες πολλές νά διακριθεί και νά προχωρήσει. Κρίμα που οι Σερραίοι δέν τόν πρόσεξαν.

X. ΠΕΤΡΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΔΙΜΗΝΟ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ

Η ΤΥΧΗ ΕΝΟΣ ΘΕΑΤΡΟΥ

Τό θέατρο 'Ανατολικής Μικεδοσίας παρουσίασε στο σερραϊκό κοινό δύο νέα μονόπρακτα. 1) Τοῦ Κώστα Μουρσελά: 'Η Κυρία πού δέν πενοθεῖ καί 2) Τῆς Λιλῆς 'Ιακωβίδου: 'Η Κυρία σούρτα φέρτα.

'Η πρώτη ἀπ' τίς τέσσερες συνεχόμενες παραστάσεις πού δόθηκαν στήν πόλη μας, πραγματοποιήθηκε στήν αίθουσα τοῦ ΘΑΜ (Παλιός 'Ορφεός) τό Σάββατο 31 'Οκτωβρίου 1981.

Κριτική γιά τά ἔργα καί τό ἀνέβασμά τους θά γράψουμε στό ἄλλο τεῦχος. Γιά τήν ὥρα θά-θέλαμε νά τονίσουμε, πώς τέσσερες μόνο παραστάσεις εἶναι πολύ λίγες γιά τήν πόλη μας ἤ καλύτερα δύο μέ τρία ἔργα κάθε χρόνο, δέν εἶναι ἀρεστά νά διατηρήσουν τή συγκοινωνία τῆς ἀγάπης ανάμεσα στό κοινό καί στό Θέατρο. Πολύ περισσότερο νά τό καλλιεργήσουν θεατρικά.

Φυσικά τό σημαντικότερο ἀπ' ὅλα, εἶναι τό γεγονός πώς τό ΘΑΜ δέν εἶναι αὐτόνομο, ἀλλά παράρτημα τοῦ Κρατικοῦ Θεάτρου Βορείου 'Ελλάδος. Αὐτό ἔχει σάν ἐπακόλουθο πολλά δεινά:

1) Οἰκονομικά. 'Η Θεσσαλονίκη ἀπορροφᾷ ὅλες τίς πιστώσεις καί δέ μένουσιν παρά ψίχουλα γιά τήν ἐπαρχία.

2) Διοικητικά. Τό ΘΑΜ ἐξαρτᾶται διοικητικά καί καλλιτεχνικά ἀπό συμβούλους καί διευθυντές πού μένουσιν στή Θεσσαλονίκη. Δέν ξέρουν συνεπῶς τή σερραϊκή πραγματικότητα, τό μορφωτικό ἐπίπεδο τοῦ τόπου καί τίς ιδιαίτερες ἀνάγκες του. 'Επιπρόσθετα δέν χρησιμοποιοῦνται ἐγχώριες πολιτιστικές δυνάμεις ἤ δέν ἀναδεικνύονται καινούργιες.

3) 'Ο Νομός Σερραῶν εἶναι ἀπ' τοῦς πιά πολυάνθρωπους τῆς χώρας μας καί ἐκκοντάδες χωριά του στεροῦνται ἐντελῶς τό Θέατρο.

4) Μέ τό νά εἶναι διχρῶς σέ κίνηση τό ΘΑΜ καί νά κάνει περιοδείες μακρινές, ἐκτός ἀπ' τίς τεράστιες χρηματικές ἐπιβαρύνσεις (μεταφορικά, μισθοί ἐκτός ἔδρας, ὁδοιπορικά κ.ἄ) καταπονεῖ ἀφάνταστα, ιδιαίτερα τό χειμῶνα τό προσωπικό καί τοῦς ἠθοποιούς του. 'Ετσι οἱ τελευταῖοι μέ τίς συνθήκες αὐτές δύσκολα ἀποφασίζουν νά ἐγκαταλείψουν τή Θεσ/νίκη ἤ τήν 'Αθήνα καί νά ἐνισχύσουν το δυναμικό του.

5) 'Η διχρῆς παρουσία τῶν δυνάμεων τοῦ ΘΑΜ, σκηνοθετῶν, ἠθοποιῶν κτλ. στό ἴδιο τόπο, θά μπορούσε νά συμβάλει θετικά στήν ἀνάπτυξη τῆς

πολιτιστική ζωής του. Φυσικά, έτσι πού περιπλανιέται τώρα δέν εἶναι σέ θέση νά εκπληρώσει αὐτή τήν ἀποστολή. Ἄλλωστε δέν ἔχει αὐτονομία ὅπως εἶπαμε καί αὐτό βολεύει μόνο τή Θεσσαλονίκη. Ἡ Ἀθήνα θεωροῦσε ἀπό πάντα ἐπαρχία τή Θεσσαλονίκη, συνεπῶς κατώτερη. Καί αὐτή μέ τή σειρά της ὅλες τίς ἄλλες πόλεις τῆς Μακεδονίας ἐπαρχιακές, ἀξιώνοντας τήν κηδεμονία τους.

Εἶ, εσεῖς οἱ ἀπ' ἐξῴ!

Τό Μοναστήρι τοῦ Προδρόμου Σερρών, ἓνα ἀπό τά ὠραιότερα καί σπουδαιότερα ἀρχιτεκτονικά, ἱστορικά καί θρησκευτικά μνημεῖα τοῦ 13ου αἰῶνα στή Μακεδονία, δέν ἔχει ἐχθρούς μόνο τή φθορά τοῦ χρόνου καί τήν ἀδιαφορία μας (οἱ Σερραῖοι τό βλέπουν σάν ρομαντική τοποθεσία γιά ἐκδρομές καί δέ νοιάζονται νά τό ἀξιοποιήσουν μολονότι ὑπάρχουν γι' αὐτό πολλοί τρόποι) μά καί τοίς ἀπαίσιους συλλεγτές παλιῶν εἰκόνων καί σκευῶν. Εἶναι γνωστό πώς πρῖν ἀπό ἓνα χρόνο περίπου, δύο μέλη μιᾶς συμμορίας ἀρχαιοκαπήλων ἔκκταν διάρρηξι καί ἔκλεψαν ἀπ' τό ἀφύλακτο σχεδόν μοναστήρι διάφορα σκεύη μαζί καί τήν πολύτιμη, τή μοναδική εἰκόνα τῆς Ἀποκαθήλωσης, γιά τήν ὁποία πολλοί ξένοι μελετητές καί φιλότεχνοι τό ἐπισκέπτονταν.

Σέ λίγο πιᾶστηκαν οἱ κλέφτες καί ἀποδόθηκαν στούς κυρίους ὅλα τά κλεμμένα (εἶχαν ἀρχειρέσει οἱ κλέφτες εἰκόνας καί ἀπό ἄλλα μοναστήρια). Μόνον ἡ εἰκόνα τοῦ δικοῦ μας μοναστηριοῦ δέν γύρισε στόν τόπο της. Τί πραγματικά συνέβηκε λοιπόν; Ὡς ἀφοῦ πιᾶστηκαν οἱ κλέφτες δέ βρέθηκε ἡ εἰκόνα. Ἡ τουλάχιστον πῶς ἡ ἀστυνομία δέν κατάφερε νά μάθει κάτι γιά τήν τύχη της;

Τό πρῶγμα κατατάξει τρομερό καί γιατί ὄχι μιᾶς κακοσυστήγει ὅλους σάν ἀνόητους, φτάνει νά σκεφτεῖ κανένας πώς ἐκεῖνη ἡ εἰκόνα πρέπει νᾶξίξει ὅσο ἐκαστό πολυκατοικίες τῶν Σερρών.

Ὁ Π. Παπαγεωργίου (Αἱ Σέρραι κλπ. στό BYZANTINISCHE ZEITSCHRIFT, Jahrgang 1894, σ. 313) γράφει: «ἐν τῇ δεξιᾷ πτέρυγι (στό καταπέτασμα τοῦ Καθολικοῦ) ὑπερθεν τοῦ μεσοθύρου, παλαιά πολυτιμοτάτη εἰκὼν τῆς Ἀποκαθήλωσης τοῦ Σωτήρος, πρό ἐννέα ἐτῶν εὑρεθεῖσα, εἰς τρία τεμάχια τεθραυσμένη, ἐν τῇ στέγῃ καυδίου τῆς μονῆς καί νῦν ἐν κομφῶ πλαισίῳ συνηρμοσμένη. Ἐπί πολλὰς ὥρας διετέλεσα θουμάζων τήν σπανίαν εἰκόνα, ἐξαισίην λόγῳ καί παραστάσεως καί τέχνης καί ἐκφράσεως οὐχί συνήθους παρ' ἡμῖν ... (μεσολαβεῖ περιγραφῆ τῆς εἰκόνας) ... Τοσοῦτον εἶναι τό κάλλος, τοσαύτη ἡ ζωή ἡ ἐκπληροῦσα ἐπί τῶν προσώπων καί τῆς ὅλης ἱερᾶς πράξεως ὥστε νομίζεις ὅτι γῆρας ἔτι καί πρόωγν ἔγραψε τήν εἰκόνα ζωγράφου χρωστήρα

εις τήν φιλοκαλίαν δέ τῶν πατέρων τῆς μονῆς συνίστημι τήν φωτογραφικήν ἀποτύπωσιν αὐτῆς, ὥστε νά καταστῆ κοινόν κτῆμα ἔν τῶν ὠραιοτάτων κειμηλίων τῆς Μετανοίας αὐτῶν».

Δέ μένει ἄλλο τώρα πιά σέ μᾶς, παρά ν' ἀρχίσουμε νά φωνάζουμε σάν τόν ἥρωα τοῦ Οὐίλιαμ Σχρογιάν στό γνωστό μονόπρακτο: «Ἔι, ἐσεῖς οἱ ἀπ' ἕξω».

ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ

Α' ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟ

Ἐτοιμάζονται ἐγκαινία

Στίς 31-11-81 συγκεντρώθηκαν στήν αἴθουσα τοῦ ΟΡΦΕΑ τά μέλη τοῦ Λαογραφικοῦ Ὁμίλου Σερρῶν καί ἐνημερώθηκαν ἀπό τόν πρόεδρο Γεώργιο Καφταντζῆ γιά διάφορα ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τόν Ὁμιλο.

Στό μεταξύ οἱ ἐπισκενές τοῦ διώροφου κτίριου νεοκλασσικοῦ ρυθμοῦ, πού νοίκιασε ὁ Ὁμιλος γιά πέντε χρόνια ἀπ' τοὺς ἀδελφούς Μουστάρδα καί πού βρίσκεται σέ προνομιακή θέση τῶν Σερρῶν, περατώνονται σέ λίγο. Γι' αὐτό παρκαλλήθηκαν οἱ πρόεδροι τῶν ἐθνικῶν ομάδων πού συμμετέχουν στόν Ὁμιλο (Ποντίων, Νταρνάκηδων, Σκρακατσαναίων, Βλάχων καθῶς καί τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων, ΣΠΕ, ΟΡΦΕΑ) νά ἐτοιμάσουν τό λαογραφικό ὑλικό πού θά προσφέρουν καί θά ἐκτεθῆ σέ ἰδιαίτερη αἴθουσα γιά κάθε ομάδα.

Ἄς ἐλπίσουμε πῶς στίς ἀρχές τοῦ καινοῦρου χρόνου, ἔν ὅλα πᾶν καλά, θά γίνουν τά ἐγκαινία τοῦ Λαογραφικοῦ καί Ἐθνολογικοῦ Μουσείου τῶν Σερρῶν, τό ὁποῖο θά περιλαμβάνει λαογραφικά εἶδη, κειμήλια, ἔγγραφα, ἀναμνηστικά καί γενικά ἐκθέματα ἀπό ὅλο τό Νομό.

Β' ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ

Μιά παράταιρη συστέγαση

Ἐνας ἀξιόλογος ἀρχαιολόγος, ὁ Δημήτρης Λαζαρίδης, ὅταν ρωτήθηκε κάποτε ἀπό μιὰ ἐπιτροπή Σερραίων: «Τί συμβαίνει μέ τό Ἀρχαιολογικό Μουσεῖο τῶν Σερρῶν;» ἀπάντησε: «Ἄν δέν κλάψει τό παιδί ...». Εἶναι ἀλήθεια πῶς ἡ υπεύθυνη τῆς Ἐφορίας Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων Καβάλας, ἀρχαιολόγος κ. Χάιδω Κουκούλη, ἔδειξε ἐνδιαφέρον καί ἀξιοποίησε ὅσο καλύτερα γίνονταν τό διαθέσιμο γῶρο τοῦ Μπεζεστενιοῦ στίς Σέρρες. Γρήγορα ὅμως δείχτηκε πῶς ὁ γῶρος αὐτός δέν ἔφτανε. Γι' αὐτό πρότεινε τήν κατασκευή ἐνός δεύτερου ἐπιωτεριοῦ ξύλινου πατώματος.

Δέν ξέρουμε τί ἀποφασίστηκε σχετικά. Πολύ φοβούμαστε όμως πώς αυτό θά βλάψει αισθητικά τό χώρο, θά φαλκιδέψει τό ύψος τοῦ κτιρίου πού ἔχει κηρυχτεῖ μνημεῖο διατηρητέο (εἶναι ἀπό τά σπάνια σέ ὅλα τά Βαλκάνια) καί δέ θά λύσει ὀριστικά τό ζήτημα.

Ἐνα ἀπό τά ριζικά μέτρα πού πρέπει νά παρθοῦν εἶναι νά χωρίσει τό Βυζαντινό Μουσεῖο πού συστεγάζεται μέ τό ἀρχαιολογικό καί νά μεταφερθεῖ στήν Παλιά Μητρόπολη. Ὑπάρχει ὕλικο πολύτιμο καί κει καί στίς διάφορες ἀφύλαχτες ἐκκλησίες τοῦ Νομοῦ πού κινδυνεύει νά φθαρεῖ ἢ νά κλαπῆ. Ἐπιβάλλεται λοιπόν νά συγκεντρωθεῖ μέ τήν πειθῶ ἢ τό νόμο καί τή βοήθεια πάντως τοῦ σεβασμιώτατου Μητροπολίτη Σερρών κ. Κων/νου.

Ἵστερα εἶναι ἀναγκασί νά πλουτιστεῖ ἐπιτέλους ἡ Συλλογή τοῦ Μουσεῖου Σερρών καί μέ ὀρισμένα ἐκθέματα ἀξίας πού νά ἀντιπροσωπεύουν ὅλους τοὺς γνωστούς ἀρχαίους οἰκισμούς τοῦ νομοῦ καί νάναι χαρακτηριστικά τῆς ἱστορικής ἢ τῆς καλλιτεχνικής ἐξέλιξής τους.

Ἄλλως, ἡ διατήρησι μιᾶς λειψῆς συλλογῆς μέ ἀσήμαντα καί τό περισσότερο ρωμαϊκά δείγματα, καθοχαρακτηρίζει γιά ἔλλειψή ἐνδιαφέροντος τοὺς Σερραίους, ἀμφισβητεῖ τήν ἐλληνικότητα τοῦ τόπου, βάζει στήν οὐρά τήν πόλη καί τό σπουδαιότερο ἀπομακρυνεῖ τά σχολεῖα μας.

ΜΙΑ ΑΠΕΙΛΗ

Πρὶν ἀπό μερικό καιρὸ χορήγησε τό Κράτος στήν ΜΕΤΒΑ τό δικίωμα νά στήσει τό ἀπόμερο καί ἤσυχο λιμανάκι τῆς Ἀμφίπολης μιᾶ μεγάλη βιομηχανική μονάδα, πού οἱ ἐγκαταστάσεις τῆς θά πιάσουν ὅλο τό χώρο ἀνάμεσα στίς ἐκβολές τοῦ Στρυμόνα, τήν Ἡϊώνα ἀνατολικά καί τή νέα Ἐγνατία πρὸς Βορρᾶν, μιᾶ ἔκτασι δηλαδή τεράστια. Ἡ μονάδα κ'ὲτή θά ἀσχοληθεῖ μέ τήν ἐπεξεργασία μεταλλευμάτων πού θά ἔρχονται σέ πρώτη φάσι ἀπ' τό Στρατόνι Χαλκιδικῆς γιά τήν παραγωγή μολύβδου, θείου καί ἄλλων παραγόντων.

Ἐπειδή οἱ χημικές ἐπιπτώσεις ἀπό τή λειτουργία, τά παράγωγα, τά λύματα κλπ. τοῦ ἐργοστασίου προβλέπονται σοβαρές καί ἐπικίνδυνες, ὁ καθηγητής τῆς χημείας τοῦ Πολυτεχνείου κ.Σ. Σηλικίδης ζήτησε προδικαφές πού ὑποσέθησαν πώς θά κάνουν οἱ ὑπεύθυνοι. Θά δημοσιεύσουν ἀκόμα καί τή γνώμη τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Συμβουλίου, πού ἀρνήθηκε νά συναινέσει καί γι' αὐτό παραμερίστηκε.

Τελικά ὅμως τά ξένα συμφέροντα ἐπεβλήθησαν καί ἄρχισε κιόλας ὁ χώρος νά προετοιμάζεται. Ἐμεῖς πιστεύουμε πώς τό σεραϊκό αὐτό τοπεῖο εἶναι ἀπό τά λίγα στήν Ἑλλάδα πού διατήρησαν ἀκόμα τήν καθάρια ἐλληνικότητα καί τό παραδοσιακό τους ὕφος, ἔτσι καθὼς στό κέντρο του

δεσπόζει ή παγκόσμια γνωστή αρχαία 'Αμφίπολη. Έβλεπε λοιπόν μεγάλο σφάλμα τό προηγούμενο 'Υπουργείο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος πού έδωσε γι' αυτή τήν άλλοτρίωση τήν άδεια.

'Άλλοι σοβαροί λόγοι πού διαφωνούμε είναι: Αύτός ό χωρος αποτελεϊ έναν από τούς τρεις πολύτιμους βιότοπους πού άπόμειναν στη χώρα μας (οί άλλοι είναι τής Πρέσπας και Κερκίνης) καταφύγιο σπάνιων ιδρύβιων άποδημητικών πτηνών από όλη τήν Εύρώπη (κόκκινος άγριόχηναι, άγριόπαπικας, πελεκάνος) και ένδημικών (έρωδιού, νερόκοττας και μα και ΰαριών (χελιδών κλπ).

'Αποτελεϊ άκόμα μοναδική διεξοδο του Νομού μας προς τή θάλασσα. Χαρίζει έτσι θερινή ψυχγωγία σε χιλιάδες Σερραϊούς (ΰαράδες, κόλιμπήτες, περαθεριστές) και ξένους τουρίστες ιδιαίτερα Πολωνούς και Σερβούς. Όλοι αυτοί ασφαλώς θά περιέλθουν σε άφάνεια.

Τόσες είναι π.χ. οι έπιδράσεις του διοξειδίου του θείου στη Καβάλα από τό έργοστάσιο Λιπασμάτων Ν. Καρβάλης, ώστε παρατηρήθηκαν βλάβες όπως μας πληροφόρησε ό κ. Δ. Λαζαρίδης και σε όρισμένα έκκεντρα του 'Αρχαιολογικού Μουσείου, πού απέχει πολλά χιλιόμετρα από το έργοστάσιο. Χώρα τό γεγονός πως πολλοί Καβαλιώτες έχουν γίνει από τις εισπνοές αυτές άλλεργικοί. Στην περιοχή 'Αμφίπολης θά γεννηθεί κοινά ανασταση πού θά απειλεϊ και όλα τά χωριά τριγύρω.

Οί Σερραϊοί από αυτή τήν έγκατάσταση θά χάσουν πολλά, και και τή μοναδική τους θάλασσα, χωρίς νά κερδίσουν απολύτως τίποτα. Πρέπει λοιπόν ό κόλπος μέ τις έκβολές του Στρυμόνα και τό λιμάνι τής 'Αμφίπολης νά αξιοποιηθούν μέ άλλον τρόπο, πού νά διατηρήσει τό ποιο, να εξαεταλλεστεί άκίνδυνα τό χώρο και νά ώφελήσει τούς κατοίκους. Τι έκαναν για το σπουδαίο αυτό πρόβλημα οι κοινοτικοί ύπεύθυνοι; Τι τά Σωματεία, τι τα 'Επιμελητήρια; Τίποτα. Όπως πάντα οι Σερραϊοί πιάστηκαν μέ όβρισμένα τεχνολογικά τους.

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Η ΧΩΡΩΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΓΡΙΤΑΣ

Τήν Κυριακή 22-11-81 ή Μικτή Χωρωδία και Μαντολιανάτα του Πολιτιστικού Συλλόγου Νιγρίτας με τον μαέστρο της Θανάση Ρακιτζή, εμφανίστηκε στην Αθήνα, όπου ήταν προσκεκλησμένη από τους εκεί Νιγριτινούς.

Τό πρόγραμμα αποτελούνταν από τραγούδια νιγριτινά δημοτικά και σύγχρονων Ελλήνων συνθετών, που διασκεύασε, ενερμόνισε και ένορχήστρωσε ο Θανάσης Ρακιτζής.

Τό ίδιο μουσικό συγκρότημα πήρε μέρος και στο διαγωνισμό Χωρωδιών που προκήρυξε και οργάνωσε ή Έμπορική Τράπεζα Ελλάδος στο Χίλτον Αθηνών.

ΑΜΦΙΠΟΛΗ

Ο Δημήτρης Λαζαρίδης είναι ένας αρχαιολόγος που αγάπησε βαθειά τή γή μας. Καί ή γή αυτή σέ αντάλλαγμα του αποκάλυψε έναν από τους πιο πολύτιμους κρυμμένους θησαυρούς της. Τό αρχαίο τεῖχος τῆς Αμφίπολης, που έχει μήκος 7.500 μ. αρκετό ύψος και διατηρείται σέ πολλά σημεία τόσο καλά, ὥστε λές πώς μόλις απομακρύνθηκαν ἀπ' αυτό οι μαστόροι του.

Ο Δημήτρης Λαζαρίδης, σεμνός επιστήμονας και αθόρυβος έρευνητής όπλισμένος με πολλή ύπομονή και δικίσθηση, δέν πάλευε μόνο με τά χώματα, μά και με τήν άδιαφορία τῆς Αθήνας, που για τίς άνασκαφές στην Αμφίπολη έδωσε κατά καιρούς άσήμαντα ποσά και τά λιγότερα σέ σύγκριση με άλλους δευτερότερους αρχαιότοπους.

Τό τεῖχος τῆς Αμφίπολης με τή μοναδική δομή, τίς πύλες, τά απογετευτικά συστήματα κλπ., ήρθε σέ φῶς μ' ένα σωρό άλλα εύρήματα, ὅπως ή αρχαία γέφυρα στο Στρυμόνα, που προκάλεσαν πολλές εκπλήξεις, έλυσαν αρκετά προβλήματα, μά δημιούργησαν και άλλα. Τό τεῖχος τέλος έκτός του ὅτι είναι τό μεγαλύτερο σέ έκταση μαζί με τό τεῖχος τῆς Μεσσήνης που σώθηκε ἀπ' τήν κλασσική αρχαιότητα είναι και τό άρτιότερο, προσδίνοντας έτσι στο χώρο τῆς περιφέρειας και ιστορικής πόλης ένα παγκόσμιο ενδιαφέρον και πόλο έλξης, που αν αξιοποιηθεῖ θα γίνει από τους σημαντικότερους στή Βόρειο Ελλάδα.

ΜΙΚΡΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Στή Θεσσαλονίκη και στή Στέγη τῆς Ἑταιρείας Λογοτεχνῶν Θεσσαλονίκης συνήλθε στις 3-5 Δεκεμβρίου 1981 Πανελλήνιο Συνέδριο παρακρέδων γιά τά συγγραφικά δικαιώματα. Τίς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου θά ἀνακοινώσαι τό περιοδικό μας στό ἐπόμενο τεῦχος.

ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΡΓΙΛΟΙ

Πρόσφατα ἰστίη παραλία τῶν Νέων Κερδύλιων τοῦ νοτιοῦ Σαρρῶν ἀνασκάφηκε μέρος ἀπό τό νεκροταφεῖο τῆς ἀρχαίας Ἀργίλου ἱστορίας τῆς Ἄνδρου. Οἱ τάφοι ἀνήκουν στόν 5ο π.Χ. αἶωνα και εἶναι τεσσάρων κατηγοριῶν: ἀπό πωρόλιθο, κερχμοσκεπεῖς, πήλινες ἀκανθες και εἰδωπιμασ-νοὶ ἀμφορεῖς. Οἱ τρεῖς τελευταῖες κατηγορίες εἶχαν παλινες ταφες. Τό νεκροταφεῖο ἐπεκτείνεται ἀνατολικά και δυτικά, μέ ὄρατα ὄρατα δύο μακεδονι-κοῦς τάφους. Ἀπό τό γῶρο πού βρίσκεται πρὸς τὰ δυτικά προερχεται τό πόδι ἀπό τῆ νεκρική κλίνη, πού ἔχει συμπεριληφθεῖ στην ἐκμεση τοῦ Μαρμάλου Ἄλεξάνδρου.

Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΟΡΦΕΑ ΣΕΡΡΩΝ

Ἡ Κινηματογραφικὴ Λέσχη τοῦ ΟΡΦΕΑ Σερρών λειτουργεῖ ἀπὸ τὸ Μάϊο τοῦ 1980.

Οἱ προβολές τῶν ταινιῶν γίνονται κάθε Παρασκευὴ ὥρα 8.30 βραδινή.

Μέχρι σήμερα ἡ Λέσχη ἔφερε καὶ παρουσίασε στὸ σερραϊκὸ κοινὸ τὰ παρακάτω ἔργα, πού ἂν δὲν εἶναι ὅλα χρυσουργήματα, τουλάχιστο ταρκακούνισαν, ἀποκάλυψαν, προβληματίσαν, γέννησαν συζητήσεις καὶ γενικὰ ἔδωσαν στὸ θεατὴ μιά γεύση ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς ἀναζήτησης μιᾶς νέας μορφῆς ἔκφρασης.

Εἶναι ὅμως κρίμα πού ὁ καλὸς ποιητικὸς κινηματογράφος δὲν ἔγινε ἀκόμα ψυχγωγικὴ ἀνάγκη τοῦ μεγάλου μας κοινοῦ.

Θωρηκτὸ Ποτέμκιν, Ἄιζεστάν
Ἰβάν ὁ τρομερός, Ἄιζεστάν
Ἄνθρωπος ἀπὸ μάρμαρο, Βάιντα
Ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, Βάιντα
Τοπίο μετὰ τὴ μάχη, Βάιντα
Μοντέρνοι καιροί, Τσάπλιν
Ἡ νύχτα τῶν σαλιμπάγκων,
Μπέργκιμαν
Ἄ Ο Τρίτος ἄνθρωπος, Ρήντ
Ἄ Ο πολίτης Καίην, Ουέλες
Πάρε τὰ λεφτά καὶ τρέχα, Ἄλλεν
Ἐσωτερικὲς σχέσεις, Ἄλλεν
Ἄ Ο εἰρηνοποιός, Ἄλλεν
Ἄ Ο Χριστὸς σταμάτησε τὸ Ἐμπολεμ,
Ρόζι
Οἱ σύντροφοι, Ταβιάνι
Νύχτα βρυκολάκων, Πολάνσκι
Ἄ Πασκουαλίνο καὶ οἱ 7 καλλονές,
Βερτμύλερ
Μνημὲς ὑπανάπτυξης, Ἄλέα
Οἱ Ἄννα καὶ οἱ λύκοι, Σάουρα
Μέ κομένη τὴν ἀνάσα, Γκοντάρ

Ἐπιφώτηση, Ζανούσι
Γιούπι ντοῦ, Τσελεντάνο
Ἡ ἀμερικάνικη νύχτα, Τρυφώ
Οἱ γενναῖοι τοῦ Μπορνκαλεόνε,
Μοντιτσέλε
Ἡ τρελλή τοῦ Σαριώ, Φόρμπς
Τριστάνα, Μπονουέλ
Ἡ στρατηγικὴ τῆς ἀράχνης,
Μπερτολούτσι
Ἡ γειτονιά τῶν καταφρονημένων,
Κουρουσάβα
Οἱ ἑπτὰ σαμουράι, Κουρουσάβα
Πέτρινο λουλούδι, Πτοῦσκο
Οὐγκέτσου Μονογατόρι,
Μιζογκούτσι
Τὸ ἀλάτι τῆς γῆς, Μπίμπερμαν
Κόκκινος Ψάλμος, Γιάντσο
Στὴ σιὰ τῶν τεσσάρων γιγάντων,
Χίτσκαο
Ἄρχιστε τὴν ἐπανάσταση χωρὶς
ἐμένα, Γιόρκιν
Ἄ Ο Θίτσος, Ἄγγελοπούλου

Ὁ καθένος γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ ὁ
 Θεὸς ἐναντίον ἄλλων. Χερτζόγκ
 Ὁ Κλέρτζε τῶν ροδίνων, Ράντερ
 Τὸ βᾶθος τοῦ οὐρανοῦ εἶναι κόκκινο
 Α' μέρος Μάγκερ
 Β' μέρος »
 Ἄμλετ, Κοζιντζέφ
 Εὐδοκία, Δαμιανού

Σάν Μικέλε, Ταβιάου
 Ἄλντ Ζανφάν, Ταβιάου
 Πρόβα ὀρχήστρας, Φελίνι
 Τὸ θαῦμα τοῦ Μιλάνου, ντέ Σίκα
 Ὁ μυστικός δαῖτυος, Ἄλεα
 Λουτσία, Σόλια
 Πικάσσο, ντοκουμαντέρ
 (γιὰ τὰ 75 χρόνια)

Στὸ ἐπόμενο τεῦχος:

1. Τὰ παλιά παιχνίδια
2. Τὸ σερραϊκὸ γλωσσάριο
(γλωσσικὰ ἀποθησαυρίσματα)

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΤΟ 1981

- 21-1-1981: Κόψιμο της βασιλόπιτας και συνεστίαση.
- 11-2-1981: Συνκυλία της Μικτής Χορωδίας και Μαντολινάτας στη Δράμα.
- 25-3-1981: Συνκυλία της Μικτής Χορωδίας και Μαντολινάτας στην Πεντάπολη.
- 11-4-1981: Ἡ ἀνδρική Χορωδία τοῦ ὁμίλου ψάλλει τό «αἰώνια ἡ μνήμη» στό Ροθπέλ πρὸς τιμὴ τῶν νεκρῶν ποῦ ἔπεσαν στή πρώτη Ἑλληνική μάχη ἐνάντια στοὺς Νιζλερικούς ἐπιδρομείς.
- 12-4-1981: Ἡ ἀνδρική χορωδία ψάλλει τό τροπάριο τῆς Κασσιανῆς στὸν Ἅγιο Ἀντώνιο.
- 16-4-81: Ὁ α' Ὀρφέας ὀργανώνει στήν αἴθυσά του συνκυλία τῆς Παιδικῆς Χορωδίας Ἁγ. Τριάδας Θεσ/κης.
- 10-5-1981: Ὁ ΟΡΦΕΑΣ ὀργανώνει συναυλία τῆς χορωδίας τοῦ 17ου Λύκειου Θεσ/κης (Διευθύνει Ἰακωβίδη).
- 13-5-1981: Ὁ ὁμιλος σέ συνεργασία μέ τό Ἰταλικό Ἰνστιτοῦτο καί τή Νομαρχιακή Ἐπιτροπή Λαϊκῆς Ἐπιμορφώσεως παρουσιάζει στό σερραϊκό κοινό τόν κορυφαῖο Ἰταλό πιανίστα GIUSEPPE MAGALETTA.
- 14-5-1981: Ὁ ὁμιλος ὀργανώνει κοντσέρτο γιά βιολί τοῦ περίφημου γερμανικοῦ συγκροτήματος STUTTGARTER.
- 20-5-1981: Τό Πειραματικό Θέατρο τοῦ Ὀρφέα παίρνοντας μέρος στό Παιδικεδυτικὸ Φεστιβάλ Ἐρασιτεχνικῶν Θιάσων, στή Θεσ/κη, δίνει παράσταση μέ τό μονόπρακτο τοῦ Τσέχοφ «Ἡ ἐπέτειος».
- 27-5-1981: Συνκυλία Ρ. Μπαλτά, Ἑλ. Τακίδου-Μιχαήλ καί Μ. Τάνη-Κουρουτζίδου (κιθάρα, πιάνο καί τραγούδι).
- 12-6-1981: Διάλεξη τοῦ σκηνοθέτη Ν. Ἀντωνάκου μέ θέμα: «Ὁ ἐλληνικός καί ξένος κινηματογράφος».
- 15-7-1981: Παρουσιάζει τό Θέατρο τῆς Ἐλσας Βεργῆ, στὸν «Παλιὸ Ὀρφέα» ποῦ παίξει τὴν τραγωδία «Ἰφιγένεια ἐν Τάυροις».
- 20-8-1981: Ὀργανώνει τὴ συνκυλία: Θ. Μικρούτσικου-Χρ. Λεοντῆ, στό Δημ. Γυμναστήριο Σερρών.

- 19-12-81: Ο Όμιλος οργανώνει φεστιβάλ βιολιού και πιάνου των διάσημων καλλιτεχνών Jenny Abel - Roberto Szidon (μουσική έκδω-
λωση μοναδική και ανεπανάληπτη).
- 29-12-81: Παρουσιάζει στο serrαϊκό κοινό τό Κρατικό Λαϊκό Μπαλέτο
της Σόφιας, ένα από τά πιο ξακουσμένα φολκλορικά συγκρο-
τήματα του κόσμου (μέ τραγουδιστές της εθνικής ραδιοφωνίας
Βουλγαρίας, τό μίμο Χρήστο Μίντσαφ, πρώτο παγκόσμιο
βραβείο φεστιβάλ Βαρσοβίας κλπ.).
-

*- Τό Δ.Σ. του όμιλου ΟΡΦΕΑΣ
σας προσκαλεϊ*

- 26-1-82: Στή συναυλία τζαζ του Πανεπιστημίου του Γλυφάδας.
- 30-1-82: Στήν παράσταση του Πειραματικού Θεάτρου του ΟΡΦΕΑ
μέ τό μονόπρακτο του Ο'Keisi «Καβαλλάρηδες στη θά-
λασσα».
- 3-2-82: Στή διάλεξη του Τάκη Βαρυβιτσιώτη: *Τί είναι ποίηση.*